

RP 44/2026 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av alkohollagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att alkohollagen ändras.

Enligt propositionen ska lagen ändras så att rätten för småproducenter att sälja alkoholdrycker direkt till konsumenter utvidgas. Undantagen för gårdsviner och hantverksöl enligt den gällande lagen ska upphävas, och i fortsättningen fastställs i lagen ett enda undantag som gäller lokala småproducenters försäljning av alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på annat sätt och innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol direkt till konsumenter på tillverkningsstället. Rätten att sälja alkoholdrycker direkt till konsumenter förutsätter att tillverkaren av alkoholdrycker har beviljats ett detaljhandelstillstånd enligt den gällande lagen. Den utvidgade detaljhandelsrätten omfattar tillverkare vars produktion av alkoholdrycker under ett kalenderår omvandlad till ren alkohol uppgår till högst 100 000 liter. Till följd av lagändringen blir det till exempel möjligt för smådestillerier att sälja produkter som de har tillverkat direkt till konsumenter på tillverkningsstället med detaljhandelstillstånd. Genom propositionen förbättras möjligheterna för småproducenter av alkohol att på sina tillverkningsställen erbjuda mångsidigare turism- och besökskoncept. Propositionen ska stöda den lokala ekonomin i små alkoholproducenters närmiljö.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft hösten 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	5
1 Bakgrund och beredning.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Beredning.....	5
2 Nuläge och bedömning av nuläget	6
2.1 Nuläge.....	6
2.1.1 Lagstiftning.....	6
2.1.2 Alkoholagens undantag för gårdsvin och hantverksöl i rättspraxis.....	8
2.1.3 Alkoholkonsumtionens och alkoholens negativa effekters allmänna utveckling....	10
2.1.4 Tillståndssystemet i Finland	12
3 Målsättning.....	14
4 Förslagen och deras konsekvenser	14
4.1 De viktigaste förslagen	14
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	15
4.2.1 Allmänt	15
4.2.2 Ekonomiska konsekvenser.....	17
4.2.2.1 Konsekvenser för den offentliga ekonomin.....	17
4.2.2.2 Konsekvenser för Alkos ställning.....	18
4.2.2.3 Konsekvenser för företagen.....	20
4.2.2.4 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	25
4.2.2.5 Konsekvenser för hushållens och konsumenternas ställning.....	26
4.3 Andra konsekvenser för människor och samhälle	26
4.3.1 Konsekvenser för välbefinnande och hälsa	26
4.3.2 Konsekvenser för barn och ungdomar	27
4.3.3 Konsekvenser för jämställdheten mellan könen	28
4.3.4 Konsekvenser för den regionala utvecklingen och landsbygden.....	28
5 Propositionens förenlighet med EU-rätten	31
6 Alternativa handlingsvägar.....	33
6.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	33
6.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	35
7 Remissvar	36
7.1 Responser från remissbehandlingen.....	36
7.2 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen.....	42
8 Specialmotivering.....	42
9 Bestämmelser på lägre nivå än lag	46
10 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	46
11 Verkställighet och uppföljning	46
12 Förhållande till andra propositioner	46
13 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	46
13.1 Näringsfrihet och rätt till arbete.....	46
13.2 Jämlikhet.....	48
13.3 Rätt till social trygghet.....	50
13.4 Den straffrättsliga legalitetsprincipen.....	50
13.5 Påföljdsavgift.....	51

LAGFÖRSLAG.....	53
Lag om ändring av alkohollagen	53
BILAGA.....	55
PARALLELTEXT	55
Lag om ändring av alkohollagen	55

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Syftet med alkohollagen är att få konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen att minska genom att begränsa och övervaka den anknytande näringsverksamheten i syfte att förebygga alkoholens negativa effekter för dem som konsumerar alkohol, för andra människor och för hela samhället. Alkohollagen reviderades senast 2017. I sin nuvarande form trädde lagen i kraft 2018.

Propositionen är en del av genomförandet av regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering. I enlighet med regeringsprogrammet reformerar regeringen alkoholpolitiken i europeisk riktning på ett ansvarsfullt sätt och fortsätter den totalreform av alkohollagen som gjordes 2018. Regeringen har som mål att främja rättvis och öppen konkurrens. I regeringsprogrammet har man kommit överens om flera lagstiftningsändringar som gäller öppnandet av marknaden för alkoholhandel och ökad konkurrens.

Syftet med propositionen är att utvidga rätten för lokala småproducenter att sälja alkoholdrycker direkt till konsumenter. Genom propositionen genomförs föresatsen i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering enligt vilken det görs möjligt för alla inhemska små- och hantverksbryggerier, smådestillerier och vingårdar att sälja sina produkter direkt från tillverkningsplatserna till konsumenterna med detaljhandelstillstånd. Enligt den gällande lagen får hantverksbryggerier som årligen producerar högst 500 000 liter alkoholdrycker sälja hantverksöl som innehåller högst 12 volymprocent etylalkohol från tillverkningsställena direkt till konsumenter med detaljhandelstillstånd. Samma rätt gäller tillverkare av gårdsvin, som kan få detaljhandelstillstånd för bär- och fruktviner som innehåller högst 13 volymprocent etylalkohol. Dessutom kan varje innehavare av tillverkningstillstånd för alkoholdrycker få detaljhandelstillstånd i anslutning till tillverkningsstället för försäljning av alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol på tillverkningsstället.

1.2 Beredning

Denna proposition har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet.

Propositionen var på remiss på finska från den 19 december 2025 till den 13 februari 2026 och på svenska från den 14 januari till den 25 februari 2026. Begäran om utlåtande publicerades på webbplatsen utlåtande.fi, och utlåtanden begärdes av de ministerier, myndigheter, branschorganisationer, företrädare för näringslivet och folkhälsoorganisationer som är centrala med tanke på propositionen. De handlingar som gäller regeringspropositionen finns tillgängliga på adressen <https://valtioneuvosto.fi/sv/projektet?tunnus=STM101:00/2024>.

Propositionen har anmälts till Europeiska kommissionen den 22 december 2025 i enlighet med öppenhetsdirektivet 2015/1535. Frysningsperioden enligt direktivet gick ut den 23 mars 2026. Spanien lämnade synpunkter om propositionen den 19 mars 2026. Synpunkterna förlänger inte frysningsperioden, men enligt artikel 5.2 i direktivet ska medlemsstaten så långt som möjligt ta hänsyn till synpunkterna då den tekniska föreskriften därefter utarbetas. I sina synpunkter bad Spanien de finska myndigheterna att förtydliga målet med och grunden för att den årliga produktionsgränsen fastställs till 100 000 liter ren alkohol samt förtydliga metoden för att beräkna mängden ren alkohol. Propositionen har efter remissbehandlingen kompletterats så att

det i avsnitt 6.1 beskrivs på vilka grunder den årliga produktionsgränsen på 100 000 liter ren alkohol har fastställts. På basis av Spaniens synpunkter presenteras formeln för beräkning av ren alkohol i specialmotiveringen till 17 §.

Förslaget ska också anmälas separat till kommissionen och de övriga medlemsstaterna i anmälningsförfarandet enligt direktiv 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden (tjänstedirektivet), eftersom det i förslaget ställs sådana krav enligt artikel 15.2 d i direktivet som innebär att endast vissa tjänsteleverantörer får starta viss tjänsteverksamhet. Det finns ingen tidsfrist för anmälan enligt tjänstedirektivet. Anmälan kan göras när författningen är i utkastskedet eller om en redan antagen författning. Anmälan hindrar inte medlemsstaterna från att anta bestämmelserna. Kommissionen och de andra medlemsstaterna får lämna synpunkter på anmälan inom tre månader från anmälan.

Rådet för bedömning av lagstiftningen offentliggjorde sitt utlåtande om utkastet till proposition den 24 mars 2026, och utlåtandet kan läsas på rådets webbplats på adressen <https://valtioneuvosto.fi/-/alkoholilain-muutosten-vaikutuksia-on-arvioitu-monipuolisesti> (på finska).

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Nuläge

2.1.1 Lagstiftning

Alkohollagen

Enligt 1 § i alkohollagen (1102/2017) är syftet med lagen att få konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen att minska genom att begränsa och övervaka den anknytande näringsverksamheten i syfte att förebygga alkoholens negativa effekter för dem som konsumerar alkohol, för andra människor och för hela samhället.

Bestämmelser om detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker och förutsättningarna för beviljande av sådana tillstånd finns i 17 § i lagen. Enligt paragrafen gäller ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol detaljhandel inomhus på ett enda detaljhandelsställe. Försäljningsstället kan vara en livsmedelsbutik, en butiksbil eller butiksbåt, ett serveringsställe eller en butik i anslutning till tillverkningsstället.

Alkoholbolaget har enligt huvudregeln ensamrätt till detaljhandel med alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol. I 17 § i lagen finns undantag från huvudregeln i fråga om detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl. Gårdsvin definieras i 3 § 1 mom. 14 punkten i lagen, enligt vilken med gårdsvin avses en alkoholdryck som innehåller högst 13 volymprocent etylalkohol och har framställts enbart genom jäsning av bär, frukter eller andra växtdelar, med undantag för druvor och spannmålsprodukter, och som har tillverkats på ett sådant tillverkningsställe som i rättsligt och ekonomiskt hänseende är oberoende av andra tillverkare av alkoholdrycker, som utövar sin verksamhet i samband med jordbruk och fysiskt åtskilt från andra tillverkningsställen för alkoholdrycker, som inte tillverkar på licens och som per kalenderår producerar högst 100 000 liter alkoholdrycker. Med hantverksöl avses enligt 3 § 1 mom. 15 punkten en alkoholdryck som innehåller högst 12 volymprocent etylalkohol och har framställts enbart genom jäsning av

mältade eller omältade spannmålsprodukter, och där det vid tillverkningen inte har använts andra tillverkningsämnen än korn av andra växter, socker, humle och andra i jäsningen inbegripna växtdelar och kryddor, och som har tillverkats i ett sådant bryggeri som i rättsligt och ekonomiskt hänseende är oberoende av andra tillverkare av alkoholdrycker, som utövar sin verksamhet fysiskt åtskilt från andra tillverkare av alkoholdrycker, som inte tillverkar på licens och som per kalenderår producerar högst 500 000 liter alkoholdrycker; hantverksöl kan också vara sådan sahti som avses i kommissionens förordning (EG) nr 244/2002 om komplettering av bilagan till förordning (EG) nr 2301/97 om att införa vissa benämningar i det register över skyddade särarter som föreskrivs i rådets förordning (EEG) nr 2082/92 om särartsskydd för jordbruksprodukter och livsmedel.

Enligt den ovannämnda definitionen av gårdsvin är gårdsvin en alkoholdryck som framställts av bär, frukter eller andra växtdelar, med undantag för druvor och spannmålsprodukter. Druvviner är således uttryckligen undantagna från definitionen av gårdsvin. Undantagen för gårdsvin och hantverksöl gör det möjligt att sälja gårdsvin som innehåller högst 13 volymprocent etylalkohol och hantverksöl som innehåller högst 12 volymprocent etylalkohol på deras tillverkningsställen. Detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl gäller detaljhandel inomhus på ett detaljhandelsställe och beviljas tillverkaren av de aktuella alkoholdryckerna i anslutning till eller i den omedelbara närheten av det tillverkningsställe där alkoholdryckens jäsning skett och som finns i en byggnad som avses i markanvändnings- och bygglagen. Det är fråga om ett begränsat undantag från Alkos detaljhandelsmonopol. Förutom att detaljhandeln är knuten till tillverkningsställets omedelbara anslutning eller närhet är produktionskvantiteterna av gårdsvin och hantverksöl begränsade. Enligt definitionerna av hantverksöl och gårdsvin i 3 § i lagen får högst 100 000 liter gårdsvin och högst 500 000 liter hantverksöl produceras per kalenderår. På ett detaljhandelsställe för gårdsvin och hantverksöl får det också säljas alkoholdrycker med en alkoholhalt på högst 8 procent som framställts genom jäsning och alkoholdrycker med en alkoholhalt på högst 5,5 procent som framställts på andra sätt och som tillverkats av någon annan än tillståndshavaren.

Undantagen i fråga om gårdsvin och hantverksöl skiljer sig från de övriga undantagen från Alkos detaljhandelsmonopol, eftersom de endast gäller tillverkare av alkoholdrycker. Avvikande detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl har ansetts vara möjliga med hänsyn till monopolet och EU-rätten, eftersom undantagen är begränsade och små. Det föreskrevs ursprungligen om det så kallade gårdsvinsundantaget i 1994 års alkohollag (1143/1994). Undantaget från Alkos detaljhandelsmonopol i fråga om gårdsvin med en alkoholhalt på upp till 13 procent motiverades ursprungligen särskilt med att verksamheten är begränsad och hantverksmässig, och tillverkningen och försäljningen av dessa produkter har ett nära samband med trädgårdsproduktionen på landsbygden och med gårdsturismen.

Bestämmelserna om hantverksöl infördes i 2017 års nya alkohollag. Enligt alkohollagen ska framställningen och försäljningen av gårdsvin ske i samband med jordbruk. Något liknande krav finns inte i fråga om hantverksöl, men enligt 17 § i alkohollagen kan detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl beviljas tillverkaren av alkoholdryckerna i fråga i anslutning till eller i omedelbar närhet av det tillverkningsställe där alkoholdryckens jäsning har skett. Dessutom ställs det i alkohollagen andra krav på hantverksbryggeriernas verksamhet, bland annat att verksamheten på motsvarande sätt som produktion av gårdsvin ska vara begränsad (högst 500 000 liter per år) och att den endast gäller traditionella och handtillverkade öl. I förarbetena till den nya alkohollagen¹ konstateras det också att undantaget från Alkos detaljhandelsmonopol

---

¹ RP 100/2017 rd.

för hantverksöl i enlighet med gårdsvinsundantaget är begränsat till en sådan produktionsmängd som visar att verksamheten är begränsad, traditionell och hantverksbetonad. I regeringens proposition konstateras det dessutom i detaljmotiveringen till 17 § i alkohollagen att enligt förslaget får en innehavare av tillverkningsstillstånd för gårdsvin och hantverksöl ha ett detaljhandelstillstånd som berättigar till endast ett detaljhandelsställe. I praktiken innebär begränsad försäljning av egna produkter till exempel försäljning i form av produktpresentation efter en rundvandring på tillverkningsstället.

I enlighet med vad som anförs ovan begränsar den gällande lagens undantag för gårdsvin och hantverksöl inom detaljhandeln verksamheten så att den är småskalig och begränsad bland annat på basis av de årliga maximala produktionsmängderna.

Småbryggerier och smådestillerier definieras inte i alkohollagen.

Lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker

I 9 § i lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker (1471/1994) föreskrivs det om skattesänkning för småbryggerier. I paragrafen finns bestämmelser om olika nivåer på sänkningen av accisen på alkoholdrycker, vilka beror på bryggeriets årliga produktionsvolym. Småbryggerier definieras således i skattelagstiftningen. Med småbryggeri avses ett bryggeri som i rättsligt och ekonomiskt hänseende är oberoende av andra bryggerier, som utövar sin verksamhet fysiskt åtskilt från andra bryggerier och inte brygger på licens och som per kalenderår producerar högst 15 000 000 liter öl. Regleringen baserar sig på EU-rätten (rådets direktiv 92/83/EEG om harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker, det s.k. strukturdirektivet). I strukturdirektivet föreskrivs det också bland annat enligt grupp av alkoholdrycker vilka slags skattegraderingar som är möjliga och vilka skattesänkningar eller skattebefrielser som medlemsstaterna ska bevilja eller som de, om de så önskar, får bevilja.

I artikel 22 i strukturdirektivet föreskrivs det om medlemsstaternas möjlighet att bevilja smådestillerier nedsättning av punktskatten. Med litet destilleri avses enligt direktivet ett destilleri som är juridiskt och ekonomiskt oberoende av andra destillerier och som inte tillverkar på licens och som producerar högst 1 000 liter ren alkohol per år. I den finska lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker finns inga bestämmelser om nedsättning av punktskatten på smådestillerier.

2.1.2 Alkohollagens undantag för gårdsvin och hantverksöl i rättspraxis

Högsta förvaltningsdomstolen har i sitt prejudikat HFD 2000:18 bedömt huruvida undantaget för gårdsvin är godtagbart. I fallet hade en innehavare av serveringstillstånd på serveringsstället sålt druvviner som importerats från en annan EU-medlemsstat till kunder som tog dem med sig från serveringsstället. Till följd av detta hade bolagets serveringstillstånd återkallats för viss tid. Bolaget hade i besvären åberopat att alkohollagens bestämmelser om detaljhandel och undantag för gårdsvin strider mot EU-rätten, eftersom detaljhandel med alkoholdrycker som tillverkats i en annan medlemsstat och som innehåller högst 13 volymprocent etylalkohol var förbjuden på andra platser än alkoholbolagets detaljhandelsställen, samtidigt som detaljhandel med inhemskt gårdsvin med stöd av tillstånd kunde bedrivas också annanstans, det vill säga i anslutning till eller omedelbar närhet av ett tillverkningsställe för gårdsvin. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade i sitt avgörande att även om de nationella bestämmelserna om detaljhandel med alkoholdrycker gynnar inhemskt gårdsvin i förhållande till därmed jämförbart vin som importerats från utlandet och som det bolag som sökte ändring anmält att det importerar till

Finland från en annan medlemsstat, kunde ändringssökanden inte åberopa att EU-rätten förutsätter att detaljhandel med vin på ett serveringsställe kan bedrivas så att kunder kan ta med sig viner från serveringsstället på det sätt som bolaget hade bedrivit i fallet. Enligt högsta förvaltningsdomstolen förbjuder EU-rätten inte i sig ett monopol på detaljhandel med alkoholdrycker och inte heller tillståndssystem. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att även detaljhandel med gårdsvin förutsätter tillstånd och omfattas av flera begränsningar. Högsta förvaltningsdomstolen avgjorde ärendet med stöd av nationella bestämmelser och avslög bolagets begäran om förhandsavgörande och besvär.

I högsta förvaltningsdomstolens prejudikat HFD 2003:14 var det fråga om huruvida undantaget för gårdsvin var godtagbart i förhållande till planerad försäljning av vin som importerats från en annan medlemsstat. I det fallet hade en dagligvaruhandelskedja ansökt om detaljhandelstillstånd för gårdsvin för en butik där avsikten var att sälja utländska viner som innehåller högst 13 volymprocent etylalkohol. Tillståndsmyndigheten hade avslagit sökandens tillståndsansökan bland annat på den grunden att detaljhandelstillstånd för gårdsvin enligt 14 § 2 mom. i den alkohollagen som gällde vid tidpunkten för händelsen kunde beviljas endast tillverkare av gårdsvin. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade i sitt avgörande att även om undantaget för gårdsvin från detaljhandelsmonopolet för vin innebär att försäljningen av vin som importerats från en annan medlemsstat behandlas sämre än försäljningen av inhemskt gårdsvin, kunde det bolag som ansökt om detaljhandelstillstånd för utländskt vin dock inte med hänvisning till det begränsade undantaget för gårdsvin direkt kräva tillåtande av sådan detaljhandel som skulle innebära ett väsentligt mer omfattande undantag från det i sig tillåtna detaljhandelsmonopolet. Enligt HFD kunde bolaget således inte beviljas detaljhandelstillstånd i ärendet och bolagets besvär avslögs.

Frågan om huruvida detaljhandelstillståndet för gårdsvin är EU-rättsligt godtagbart har behandlats i EU-domstolens dom C-198/14 *Visnapuu*, Helsingfors hovrätts avgörande R 12/2908 som grundar sig på den domen och slutligen i högsta domstolens prejudikat HD 2018:49 i samma ärende. Tillståndssystemet för gårdsvin utvidgades i den nya alkohollagen som trädde i kraft 2018 till att gälla också hantverksöl. I högsta domstolens ovannämnda avgörande bedömdes också huruvida detaljhandelstillståndet för hantverksöl är förenligt med EU-lagstiftningen. Målet *Visnapuu* handlade om en estnisk företagare som sommaren 2009 hade en webbplats via vilken finländska konsumenter kunde köpa alkoholdrycker och få dem levererade hem till Finland. Företagaren transporterade själv produkterna till konsumenterna. Bolaget hade inte detaljhandelstillstånd enligt 14 § i den då gällande alkohollagen (1143/1994). Tingsrätten hade därför dömt svaranden till fängelse för alkoholbrott.

Enligt artikel 34 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) är kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan förbjudna mellan medlemsstaterna. Enligt artikel 36 i EUF-fördraget ska artikel 34 inte hindra sådana förbud mot eller restriktioner för import som grundas på bland annat hänsyn till allmän ordning eller intresset att skydda människors hälsa och liv. Sådana förbud eller restriktioner får dock inte utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna.

EU-domstolen konstaterade i sin ovannämnda dom *Visnapuu* att systemet med detaljhandelstillstånd för gårdsvin enligt den då gällande alkohollagen kunde tänkas innebära ett skydd för inhemsk tillverkning av alkoholdrycker som framställts genom jäsnings och som innehåller högst 13 volymprocent etylalkohol, eftersom detta undantag från Alkos detaljhandelsmonopol endast gällde sådana tillverkare av alkoholdrycker som var etablerade i Finland. Enligt domstolen räcker detta emellertid inte som stöd för slutsatsen att skälen rörande folkhälsa och allmän ordning har missbrukats och utnyttjats för att diskriminera varor från andra

medlemsstater eller för att indirekt skydda vissa inhemska varor, i den mening som avses i artikel 36 i EUF-fördraget och i EU-domstolens rättspraxis. Utöver hänsyn till folkhälsan och allmän ordning enligt artikel 36 i EUF-fördraget hade Finlands regering motiverat undantaget för gårdsvin med att syftet med tillståndssystemet för gårdsvin är att främja turism, genom att ett begränsat antal tillverkare av alkoholdrycker etablerade i Finland, som använder traditionella och hantverksbetonade metoder vid tillverkningen, ges möjlighet att sälja sin produktion på den plats där produkterna tillverkas. EU-domstolen konstaterade dock att det ankom på den hänskjutande domstolen, det vill säga i detta fall Helsingfors hovrätt, att utifrån alla relevanta faktiska eller rättsliga omständigheter bedöma huruvida det faktiska syftet med de skäl rörande folkhälsa och allmän ordning som åberopats av de finska myndigheterna hade missbrukats och utnyttjats för att diskriminera varor från andra medlemsstater eller för att indirekt skydda vissa inhemska varor, i den mening som avses i artikel 36 i EUF-fördraget.

Helsingfors hovrätt ansåg i sitt avgörande R 12/2908 att inhemska bär- och fruktviner som produktgrupp inte konkurrerar med traditionella viner som framställs av druvor och att försäljningen av inhemska gårdsviner är så småskalig och lokal och således så begränsad att detta undantag från detaljhandelsmonopolet inte kan anses ha till syfte att gynna inhemsk produktion och inte heller är ett medel för godtycklig diskriminering eller en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna. Ärendet framskred till högsta domstolen, som i avgörandet HD 2018:49 konstaterade att produktionsvolymen för gårdsvin är liten (år 2016 sammanlagt 200 000 liter) och att försäljningen sker direkt från tillverkningsgården. Av dessa skäl ansåg högsta domstolen det vara klart att tillståndssystemet för gårdsvin inte har använts för att diskriminera alkoholdrycker från andra medlemsstater och indirekt gynna inhemsk produktion.

I fråga om hantverksöl ansåg högsta domstolen att det inte fanns skäl att betrakta den utvidgning av detaljhandelsundantaget till hantverksöl som infördes i den nya alkohollagen från 2017 som en ändring som är av betydelse med tanke på EU-rätten. Högsta domstolen motiverade sin ståndpunkt med att detaljhandeln med gårdsvin och hantverksöl är regionalt begränsad och relativt småskalig. Högsta domstolen ansåg i sitt avgörande att systemet med detaljhandelstillstånd för gårdsvin inte stred mot artiklarna 34 och 36 i EUF-fördraget.

2.1.3 Alkoholkonsumtionens och alkoholens negativa effekters allmänna utveckling

Syftet med alkohollagen är att få konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen att minska genom att begränsa och övervaka den anknytande näringsverksamheten i syfte att förebygga alkoholens negativa effekter för dem som konsumerar alkohol, för andra människor och för hela samhället. Enligt alkohollagen har alkoholbolaget Alko Ab, som ägs av staten, även i nuläget med några undantag ensamrätt att bedriva detaljhandel med alkoholdrycker. Genom den reform av alkohollagen som trädde i kraft 2018 fick dock också butiker, kiosker och servicestationer utöver Alko rätt att sälja starkare alkoholdrycker än tidigare. Dessutom godkände riksdagen 2024 en lag (305/2024), enligt vilken alkoholdrycker som framställts genom jäsnings och innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol får säljas i detaljhandeln.

Den största försäljningskanalen för alkoholdrycker i Finland är detaljhandel i livsmedelsbutiker, i kiosker och på servicestationer. De står för cirka 52 procent av den statistikförda konsumtionen av alkohol. År 2024 var Alkos andel av den statistikförda alkoholkonsumtionen cirka 36 procent och av detaljhandeln cirka 41 procent. År 2024 sjönk Alkos försäljning med cirka 8,4 procent från året innan (i hundraprocentig alkohol) samtidigt som den totala statistikförda konsumtionen sjönk med cirka 2,6 procent. Samtidigt som försäljningen av de befriade produkterna har minskat kan ändringen också ha påverkat Alkos försäljning av andra produkter, eftersom behovet att handla på Alko har minskat. Enligt en utredning av Konkurrens- och

konsumentverket verkade försäljningen av viner och starka alkoholdrycker ha minskat mer sommaren 2024 än under början av året och tidigare år. Detta kan tyda på att reformen 2024 också har minskat Alkos försäljning av andra drycker än de som befriats².

Totalkonsumtionen av alkohol trefaldigades i Finland från 1960 till 2005, då totalkonsumtionen av alkohol per invånare som fyllt 15 år var 12,1 liter hundraprocentig alkohol. Mellan åren 2007 och 2017 sjönk totalkonsumtionen av alkohol med omkring en femtedel (figur 1). Flera höjningar av alkoholskatten och den långvariga ekonomiska nedgången efter 2008 bidrog kraftigt till denna utveckling. År 2024 var den totala alkoholkonsumtionen per invånare som fyllt 15 år 8,3 liter hundraprocentig alkohol.³ Den totala konsumtionen minskade med 4,4 procent jämfört med 2023.

Likaså minskade både det berusningsinriktade alkoholbruket och riskkonsumtionen av alkohol bland personer i arbetsför ålder under det senaste decenniet. Bland personer i pensionsåldern var trenden för berusningsinriktat alkoholbruk däremot rätt jämn, men riskkonsumtionen ökade. Minderåriga finländska ungdomars alkoholkonsumtion har minskat nästan utan avbrott sedan millennieskiftet.

Utvecklingen av alkoholens negativa effekter har i huvudsak följt förändringarna i totalkonsumtionen. Mellan 2007 och 2017 minskade dödligheten i alkoholrelaterade sjukdomar och alkoholförgiftning kraftigt, till och med kraftigare än totalkonsumtionen (figur 1). Den långvariga, kraftiga nedåtgående trenden för alkoholrelaterad dödlighet bröts 2018. Även om den totala alkoholkonsumtionen har fortsatt att minska även efter den reform som trädde i kraft 2018, har de alkoholrelaterade dödsfallen inte minskat i samma grad som väntat. Detta kan tyda på att storkonsumenter, för vilka alkoholkonsumtion redan kan ha orsakat till exempel leverskador, har ökat sin konsumtion av alkoholdrycker mer än andra konsumenter efter reformen. Å andra sidan verkar de skadliga effekterna av alkohol präglade andra demografiska grupper än den ökade konsumtionen av de befriade produkterna. Detta kan tyda på att den avbrutna sjunkande trenden för skadliga effekter av alkohol kan bero på något annat än reformen av alkohollagen 2018⁴. Utöver reformen av alkohollagen 2018 kan eskaleringen av alkoholproblem relaterade till covid-19-pandemin ha ökat alkoholskadorna, särskilt under 2020. År 2021 sjönk däremot den alkoholrelaterade dödligheten med 4 procent jämfört med 2020, vilket visar att den alkoholrelaterade dödligheten varierar från år till år. År 2024 dog sammanlagt 1 594 personer i alkoholrelaterade sjukdomar och alkoholförgiftning. Det är 133 färre döda än år 2023.

Trots forskningsresultatet, enligt vilket personer med höga inkomster efter reformen av alkohollagen som trädde i kraft 2018 ökade sina inköp av nya drycker mer än personer med låga inkomster, ökade den alkoholrelaterade dödligheten mellan 2017 och 2019 särskilt i de tre lägsta

---

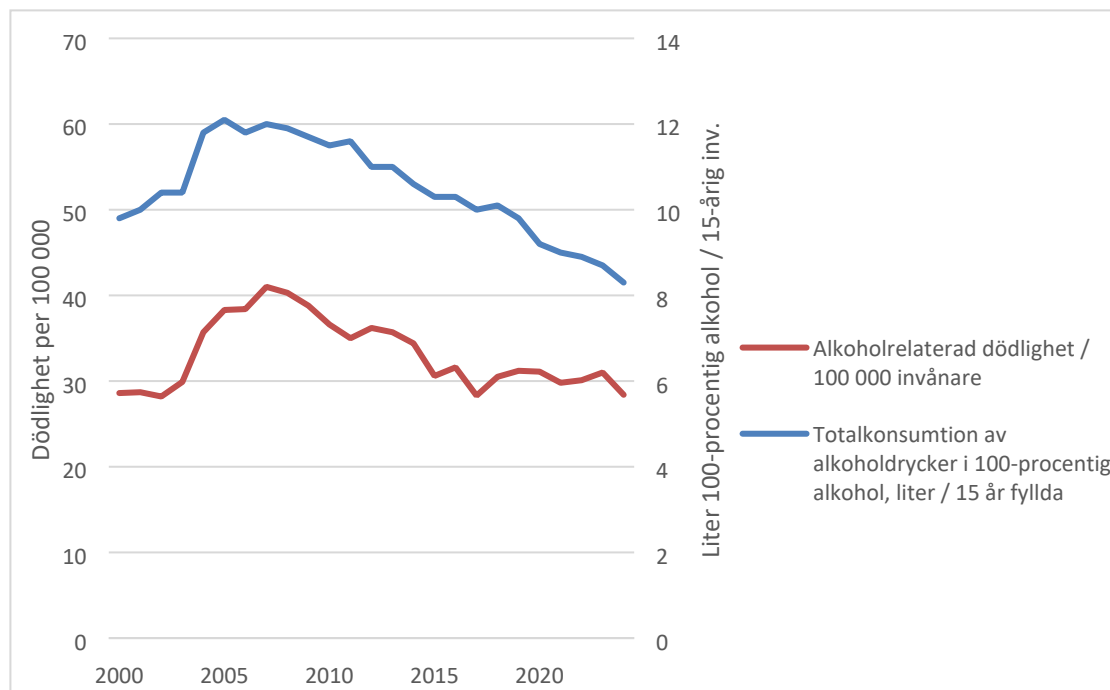
² KKV: När man beslutar om att släppa vinförsäljningen fri måste man också avgöra hur starkspriten ska säljas i framtiden, meddelande 18.3.2025. <https://www.kkv.fi/sv/aktuellt/meddelanden/kkv-nar-man-beslutar-om-att-slappa-vinforsaljningen-fri-maste-man-ocksa-avgora-hur-starksprit-ska-saljas-i-framtiden/>

³ Konsumtion av alkoholdrycker 2024. Statistikrapport 29/2025, THL 13.5.2025. <https://www.julkari.fi/handle/10024/151497> (på finska)

⁴ Efterhandsutvärdering av alkohollagsreformen år 2018. Konkurrens- och konsumentverkets forskningsrapporter 4/2024, KKV 2024. <https://www.kkv.fi/tutkimus-ja-vaikuttaminen/julkaisut/tutkimusraportit/vuoden-2018-alkoholilakiuudistuksen-jalkiarviointi-tutkimusraportteja-4-2024/> (på finska)

inkomstkvintilerna bland män (+18–19 %). Ojämligheten i den alkoholrelaterade dödligheten har med andra ord ökat efter 2017.

Figur 1. Antalet dödsfall på grund av alkoholrelaterade sjukdomar och alkoholförgiftningar per 100 000 invånare samt totalkonsumtionen av alkohol åren 2000–2024.

2.1.4 Tillståndssystemet i Finland

Liksom ovan konstaterats är syftet med alkohollagen att få konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen att minska genom att begränsa och övervaka den anknytande näringsverksamheten i syfte att förebygga alkoholens negativa effekter för dem som konsumerar alkohol, för andra människor och för hela samhället.

Alkohollagen bygger på ett tillståndssystem som möjliggör tillsyn över handel med alkoholdrycker från tillverkning via partihandel till detaljhandel och servering. I alkohollagen finns bestämmelser om bland annat de överlåtelseförbud som ska iakttas i detaljhandel. Således får alkoholdrycker inte säljas till exempel till minderåriga eller starkt berusade personer. Dessutom har försäljningstiderna för alkoholdrycker begränsats. I fråga om de undantag för gårdsvin och hantverksöl som gjorts från Alkos detaljhandelsmonopol har deras godtagbarhet motiverats bland annat med att de förutsättningar för verksamheten som anges i lagen visar att verksamheten är småskalig och begränsad.

Detaljhandelstillstånd och tillverkningstillstånd för alkoholdrycker enligt alkohollagen beviljas på ansökan av Tillstånds- och tillsynsverket (Tillstånds- och tillsynsverket inledde sin verksamhet den 1 januari 2026). I Finland finns det 215 giltiga tillverkningstillstånd för alkoholdrycker (läget den 28 april 2025). Tillverkningstillstånd för alkoholdrycker beviljas

separat för varje tillverkningsställe, det vill säga ett företag som tillverkar alkoholdrycker kan ha flera tillverkningsstillstånd. I tillståndsansökan ska sökanden specificera de produktgrupper av alkoholdrycker som tillverkningsstillståndet gäller. Om sökandens kunskaper eller anordningar inte lämpar sig för tillverkning av alla alkoholdrycker, kan tillståndsmyndigheten begränsa tillverkningsstillståndet till att gälla endast vissa alkoholdrycker.

Tabell 1. Tillverkningsstillstånd för alkoholdrycker (läget den 28 april 2025)⁵

	Antal tillstånd	Antal tillverkare år 2024	Tillverkningsvolym i liter (alla alkoholdrycker) år 2024
Bryggerier	146	107	under 500 000 liter: 98, varav under 100 000 liter 81 över 500 000 liter: 9
Tillverkning av fruktvin och cider	125	54	under 100 000 liter: 47, varav under 10 000 liter 35 över 100 000 liter: 7
Tillverkning av alkoholdrycker genom blandning	139	43	under 100 000 liter: 35, varav under 10 000 liter 21 över 100 000 liter: 8
Destillerier ⁶	49	49	under 100 000 liter: 45, varav under 10 000 liter 40

⁵ Ett tillverkningsstillstånd kan omfatta flera produktgrupper.

⁶ Aktörer som tillverkar alkoholdrycker genom destillering.

			över 100 000 liter:
			4

Det finns 117 giltiga detaljhandelstillstånd som beviljats innehavare av tillverkningstillstånd i anslutning till eller i omedelbar närhet av tillverkningsstället för alkoholdrycker. Av dessa gäller 72 tillstånd detaljhandel med hantverksöl som innehåller högst 12 procent alkohol och 33 tillstånd detaljhandel med gårdsvin som innehåller högst 13 procent alkohol.⁷ Det finns 12 sådana detaljhandelstillstånd i anslutning till tillverkningsställen för högst 8-procentiga alkoholdrycker som framställs genom jäsnings och högst 5,5-procentiga alkoholdrycker som framställs på andra sätt som avses i 17 § 1 mom. 4 punkten i alkohollagen. År 2024 såldes cirka 770 000 liter alkohol från detaljhandelsställen i anslutning till tillverkningsställen.

3 Målsättning

Syftet med regeringspropositionen är att genomföra regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering. I enlighet med regeringsprogrammet reformerar regeringen alkoholpolitiken i europeisk riktning på ett ansvarsfullt sätt och fortsätter den totalreform av alkohollagen som gjordes 2018. Regeringen har som mål att främja rättvis och öppen konkurrens och skapa förutsättningar för tillväxt på hemmamarknaden.

I propositionen föreslås det i enlighet med regeringsprogrammet att småproducenters rätt att sälja alkoholdrycker direkt till konsumenter utvidgas. Propositionen förbättrar förutsättningarna för inhemska alkoholtillverkares näringsverksamhet genom att utvidga försäljningskanalerna och göra det möjligt för helt nya aktörer, såsom smådestillerier, att sälja de produkter som de tillverkar på tillverkningsstället med detaljhandelstillstånd. Genom propositionen förbättras konsumenternas inköpsmöjligheter och valfrihet, eftersom konsumenterna i fortsättningen efter ett besök på ett tillverkningsställe kan köpa alkoholdrycker som tillverkats på tillverkningsstället. Syftet med propositionen är att främja särskilt landsbygds- och regionturismen samt att stärka landsbygdens livskraft.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Enligt förslaget ändras alkohollagen så att det blir möjligt för lokala småproducenter att sälja de produkter som de tillverkar på tillverkningsställena med detaljhandelstillstånd. Undantagen för gårdsvin och hantverksöl enligt den gällande lagen upphävs, och i fortsättningen fastställs i lagen ett enda undantag som gäller småproducenters försäljning av alkoholdrycker som framställts genom jäsnings och innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol direkt till konsumenter på tillverkningsstället. Den utvidgade detaljhandelsrätten omfattar tillverkare vars produktion av alkoholdrycker under ett kalenderår omvandlad till ren alkohol uppgår till högst 100 000 liter. Den maximala årsproduktionen räknad i liter ren alkohol innebär att en tillverkare som till exempel tillverkar endast alkoholdrycker med en alkoholhalt på 12 % kan tillverka högst cirka 830 000 liter per år. En tillverkare som endast tillverkar starka

⁷ Läget den 8 december 2025.

alkoholdrycker med en alkoholhalt på 40 % kan däremot tillverka högst 250 000 liter per år. Eftersom årsproduktionsgränsen beräknas i ren alkohol beror årsproduktionsgränsen alltså på hur starka färdiga alkoholdrycker tillverkaren producerar. På tillverkningsstället får under ett kalenderår säljas högst 25 000 liter alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol omvandlade till ren alkohol. Detta är mindre än den genomsnittliga årliga försäljningen av produkter som omfattas av monopolet i en Alkobotik, som är cirka 29 000 liter ren alkohol.

En förutsättning för detaljhandelsrätten är att en typisk del av produktionen av alkoholdrycker sker på tillverkningsstället. Som en typisk del av produktionen betraktas inte tappning, blandning, utspädning, filtrering eller annan motsvarande enkel behandling av alkoholdrycker. Dessutom begränsas detaljhandelsrätten så att en tillverkare av alkoholdrycker får bedriva detaljhandel med alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol på endast ett tillverkningsställe som är fysiskt åtskilt från andra tillverkare av alkoholdrycker.

Den utvidgade rätt till försäljning direkt till konsumenter som föreslås i propositionen förutsätter att tillverkaren av alkoholdrycker beviljas detaljhandelstillstånd enligt den gällande lagen. Således omfattas detaljhandel på tillverkningsställen av alkohollagens allmänna bestämmelser om detaljhandel. Således ska man i verksamheten iaktta till exempel åldersgräns- och berusningskontroll, det vill säga alkoholdrycker får inte överlåtas till exempel till minderåriga eller starkt berusade personer. Dessutom kan alkoholdrycker säljas i butiker i anslutning till eller i omedelbar närhet av tillverkningsställen enligt de allmänna öppettiderna inom detaljhandeln, det vill säga mellan klockan 9 och 21. Detaljhandelsrätten gäller endast sådan försäljning direkt till konsumenter som sker på själva tillverkningsstället och där konsumenterna tar med sig alkoholdryckerna, det vill säga alkoholdrycker som omfattas av undantaget får inte säljas genom leverans.

Till följd av lagändringen blir det till exempel möjligt för smådestillerier att sälja starka alkoholdrycker som de har tillverkat direkt till konsumenter med detaljhandelstillstånd. I och med att undantagen för gårdsvin och hantverksöl upphävs kan till exempel nuvarande tillverkare av gårdsvin med stöd av den föreslagna utvidgade detaljhandelsrätten i fortsättningen utöver bär- och fruktviner också sälja vin som framställts av druvor samt till exempel gårdslikörer på tillverkningsstället.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Allmänt

Tillverkningen, försäljningen och marknadsföringen av alkoholdrycker ger samhället skatteintäkter på över en miljard euro, olika företag näringsinkomster som uppgår till miljarder och de människor som deltar i tillverkningen, försäljningen och marknadsföringen av alkohol arbetsinkomster. Å andra sidan orsakar alkoholkonsumtionen samhället, företagen och individerna direkta och indirekta kostnader på flera miljarder euro. Enligt Statistikcentralens struktur- och bokslutsstatistik över företag sysselsatte tillverkning av alkoholdrycker år 2024 direkt cirka 2 200 personer.

Propositionen har positiva ekonomiska konsekvenser för företag som tillverkar alkoholdrycker, eftersom allt fler företag i fortsättningen har rätt att sälja sina produkter direkt till konsumenter på tillverkningsstället. Propositionen gagnar till exempel smådestillerier, som i fortsättningen

kan sälja de starka alkoholdrycker som de tillverkar i butiker i anslutning till tillverkningsställena. För smådestillerier är ändringen särskilt betydande i förhållande till nuläget, eftersom smådestillerier för närvarande kan sälja sina produkter direkt till konsumenterna huvudsakligen endast i Alko. Propositionen gagnar direkt också några sådana bryggerier eller andra tillverkare av alkoholdrycker som inte har uppfyllt villkoren för detaljhandelstillstånd för hantverksöl eller gårdsvin enligt den gällande lagen. Propositionen är också till nytta för innehavare av detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl enligt den gällande lagen, eftersom man i den föreslagna lagen slopar definitionerna av gårdsvin och hantverksöl, som för närvarande är mycket snäva. I definitionerna av gårdsvin och hantverksöl i den gällande lagen räknas till exempel upp de tillåtna ingredienser som får användas i produkten. Till exempel gäller undantaget för gårdsvin för närvarande inte viner som framställts av druvor. I fortsättningen ska tillverkare av gårdsvin kunna sälja också druvviner direkt från tillverkningsstället. Eftersom Finland inte hör till EU:s vinproducerande länder, får vin som tillverkas här på grund av EU-lagstiftningen inte kallas vin, utan sådana alkoholdrycker ska kallas till exempel svaga alkoholdrycker som framställts genom jäsning av vindruvor. Regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering innehåller dock en skrivning om att Finland ska ansöka om att upptas i EU:s förteckning över vinproducerande länder. Beredningen av detta projekt pågår vid jord- och skogsbruksministeriet. Denna proposition försätter inte utländska aktörer i en sämre ställning än inhemska aktörer, eftersom utländska aktörer kan sälja sina produkter i ett distansförsäljningsförfarande i enlighet med det lagförslag som är under behandling i riksdagen (RP 131/2025 rd).

Propositionen har sannolikt inga betydande konsekvenser för den totala alkoholkonsumtionen i Finland. Detaljhandel i anslutning till tillverkningsställena för alkoholdrycker utgör en mycket liten del av den totala alkoholförsäljningen i Finland. År 2024 såldes cirka 770 000 liter alkoholdrycker på de detaljhandelsställena som beviljats tillstånd i anslutning till tillverkningsställena för alkoholdrycker. Detta är cirka 0,1 procent av den totala försäljningen av alkoholdrycker i Finland.

Propositionen inskränker Alkos monopolställning, när alkoholdrycker som för närvarande omfattas av Alkos monopol kan säljas på tillverkningsställena. Detta kan i viss mån inverka på Alkos marknadsandel och på hur legitimt Alkos monopol anses vara. Å andra sidan avviker den detaljhandelsrätt som föreslås för tillverkare av alkoholdrycker även i fortsättningen till sin karaktär från den traditionella detaljhandeln, och sannolikt kommer endast en mycket liten andel av alla alkoholdrycker vars alkoholhalt överstiger 5,5/8,0 procent att säljas på tillverkningsställena. Detta minskar de negativa konsekvenser som propositionen har för Alkos ställning.

Statsminister Petteri Orpos regeringsprogram innehåller flera mål relaterade till alkoholmarknaden. Lagen om ändring av 17 och 26 § i alkohollagen (RP 7/2024 rd) trädde i kraft den 10 juni 2024. Lagen tillåter försäljning av starkare alkoholdrycker som framställts genom jäsning i tillståndspliktig detaljhandel. De ändringar av skatten på alkoholdrycker (RP 37/2023) som trädde i kraft i januari 2024 sänkte beskattningen av öl och höjde alkoholskatten på vin och andra drycker som framställts genom jäsning och mellanprodukter och etylalkoholdrycker med en alkoholhalt på mer än 5,5 volymprocent. Punktskatten på starka alkoholdrycker höjs 2025–2027 i enlighet med den förväntade utvecklingen av konsumentprisindexet. Dessutom överlämnades regeringens proposition om leverans, gränsöverskridande distansförsäljning och marknadsföring av alkoholdrycker (RP 131/2025 rd) till riksdagen den 25 september 2025 och den behandlas för närvarande i riksdagen. Den propositionen möjliggör leverans av alkoholdrycker från detaljhandelsställena och Alko direkt till konsumenten på önskat ställe. Propositionen gör det dessutom möjligt att marknadsföra starka alkoholdrycker på nätet, såsom på sociala medier, och i streamingtjänster. Genom

propositionen införs entydiga bestämmelser om finländarnas rätt att via ett distansförsäljningsförfarande köpa alkohol från andra EU-medlemsstater och EES-länder i lagen.

Om man granskar regeringens övergripande alkoholpolitik under regeringsperioden hittills kan man se att den omfattar både åtgärder som sannolikt ökar alkoholkonsumtionen (försäljning av starkare alkoholdrycker som framställts genom jäsning i tillståndspliktig detaljhandel, leverans av alkoholdrycker, tillåtande av marknadsföring av starka alkoholdrycker på webben) och skatteförändringar som sannolikt minskar den totala alkoholkonsumtionen. De tidigare propositionerna under regeringsperioden kan inte bedömas ha ökat eller minskat den totala alkoholkonsumtionen i någon betydande grad, och den proposition som utvidgar småproducenternas rätt till försäljning direkt till konsumenter bedöms inte heller öka den totala alkoholkonsumtionen. Å andra sidan kommer tillgången på alkoholdrycker att öka under regeringsperioden till följd av de ändringar som görs i alkohollagen, vilket kan ha konsekvenser också för riskanvändare och missbrukare av alkohol samt för de negativa effekterna av alkoholkonsumtion. Propositionen kan ha vissa korseffekter med de regeringspropositioner om alkohollagen som tidigare behandlats i riksdagen under denna regeringsperiod eller som ännu är under behandling i riksdagen. Till exempel tillåtandet av starkare alkoholdrycker som framställts genom jäsning i tillståndspliktig detaljhandel har i någon mån inskränkt tillämpningsområdet för det föreslagna undantaget för småproducenter. Dessutom möjliggör den regeringsproposition om leverans, gränsöverskridande distansförsäljning och marknadsföring av alkoholdrycker som är under behandling i riksdagen marknadsföring av starka alkoholdrycker på webben, vilket också främjar småproducenternas möjligheter att på webben göra reklam för sina egna produkter som säljs på tillverkningsstället. Propositionerna kan också ha kumulativa effekter på Alkos ställning. När propositionerna betraktas som en helhet har de negativa konsekvenser för monopolet, berättigandet av Alkos ställning och Alkos försäljning. Konsekvenserna för Alkos ställning behandlas närmare i underavsnitt 4.2.2. Ur företagsverksamhetens synvinkel främjar reformerna av alkohollagen verksamheten och möjliggör en mer omfattande konkurrens. Företagen får helt nya verksamhetsmöjligheter när lagstiftningen möjliggör leverans av alkoholdrycker och utvidgar försäljningen av starkare alkoholdrycker på tillverkningsställena. Förslagen främjar också företagets exportmöjligheter, när företagen har möjlighet att marknadsföra starka alkoholdrycker i andra EU-länder. Även försäljningen på tillverkningsställena främjar utvecklingen av turistverksamheten på tillverkningsställena, vilket kan bidra till att locka turister till tillverkningsställena.

4.2.2 Ekonomiska konsekvenser

4.2.2.1 Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Propositionen har inga betydande konsekvenser för den offentliga ekonomin. Propositionen har till exempel inga betydande konsekvenser för statens inkomster från alkoholskatterna. Även om propositionen främjar företagsverksamhet i anslutning till tillverkning av alkoholdrycker, är ändringen liten ur samhällsekonomisk synvinkel. Propositionen har inte heller några betydande konsekvenser för sysselsättningen. Propositionens konsekvenser gäller i huvudsak små tillverkare av alkoholdrycker. Småproducenter av alkoholdrycker sysselsätter direkt några hundra personer på årsnivå.

4.2.2.2 Konsekvenser för Alkos ställning

I propositionen föreslås det att sådana tillverkare av alkoholdrycker vars årsproduktion underskrider en viss gräns i fortsättningen ska ha rätt att från sina tillverkningsställen sälja alkoholdrycker som för närvarande omfattas av monopolet. Gårdsvin och hantverksöl har redan

med stöd av den gällande lagen fått säljas från tillverkningsställena, men i propositionen utvidgas rätten så att rätten till försäljning direkt till konsumenter i fortsättningen gäller alla typer av alkoholdrycker, om de förutsättningar som anges i lagen uppfylls. Propositionen innebär alltså att Alkos monopol begränsas, vilket kan inverka på Alkos marknadsandel och på hur legitimt Alkos monopol anses vara. Å andra sidan avviker den detaljhandelsrätt som föreslås för tillverkare av alkoholdrycker även i fortsättningen till sin karaktär från den traditionella detaljhandeln, och endast en mycket liten andel av alkoholdrycker vars alkoholhalt överstiger 5,5/8,0 procent kommer att säljas på tillverkningsställena. Detta minskar de konsekvenser som propositionen har för Alkos ställning.

När det gäller alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 procent får tillverkarna endast sälja de produkter som de tillverkar på tillverkningsstället. En förutsättning för detaljhandelsrätten är dessutom att en typisk del av produktionen sker på tillverkningsstället. Avsikten är att säkerställa att detaljhandel inte inleds till exempel på sådana tillverkningsställen där alkoholdrycker som levererats från en annan plats endast tappas på flaska. Detaljhandelstillståndet för tillverkare av alkoholdrycker gäller således sådana aktörer som genuint deltar i tillverkningsprocessen för alkoholdrycker. I verksamheten är det i regel inte fråga om försäljning av förmånliga alkoholdrycker, utan de produkter som säljs är vanligen specialprodukter med högre priser. Eftersom tillverkarna dessutom endast får sälja produkter som de själva tillverkat på tillverkningsstället, är produktsortimentet betydligt mer begränsat än till exempel sortimentet i Alkos butiker. Försäljningen ska också vara bunden till tillverkningsstället, och drycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 procent får inte levereras till kunderna. De kunder som köper något besöker i typiska fall tillverkningsstället på grund av upplevelsen och i turismsyfte och skaffar sannolikt inte stora mängder alkohol på tillverkningsställena.

Det finns 215 tillverkningsställen i Finland (läget den 25 april 2025), vilket innebär att antalet detaljhandelsställen är begränsat. Antalet detaljhandelsställen i anslutning till tillverkningsställen begränsas ytterligare av att produkter som omfattas av monopolet får säljas på endast ett tillverkningsställe som tillhör samma innehavare av tillverkningstillstånd. Antalet tillverkningsställen är också begränsat jämfört med Alkos butiksnätverk, eftersom Alko har 360 butiker och 108 utlämningsställen som kompletterar butiksnätverket. Med beaktande av förutsättningarna för beviljande av tillverkningstillstånd, såsom behövliga produktionsanordningar, samt skyldigheter som gäller själva verksamheten, såsom tillstånds- och tillsynsavgifter, uppskattas antalet innehavare av tillverkningstillstånd inte öka avsevärt enbart på grund av de ändringar som föreslås i propositionen. År 2024 såldes cirka 770 000 liter alkoholdrycker på de detaljhandelsställen som beviljats tillstånd i anslutning till tillverkningsställen för alkoholdrycker. Detta är endast cirka 0,1 procent av den totala försäljningen av alkoholdrycker i Finland. Även om propositionen i någon mån ökar antalet detaljhandelsställen, är andelen alkohol som säljs på tillverkningsställena sannolikt mycket liten jämfört med den totala försäljningen även i fortsättningen.

De dryckesgrupper som omfattas av monopolet utgör en betydande del av Alkos försäljning. År 2024 utgjorde de dryckesgrupper som omfattas av monopolet cirka 92 procent av Alkos literförsäljning. Även om försäljningen på tillverkningsställena bedöms vara relativt liten, kan den i viss mån inverka på Alkos försäljning. De alkoholdrycker som köps på tillverkningsställena kommer sannolikt att ersätta motsvarande drycker som köpts på Alko. Konsekvenserna kan synas särskilt vid sådana verksamhetsställen för Alko som är belägna i närheten av tillverkningsställen som bedriver försäljning direkt till konsumenter. Det är möjligt att tillverkarna anser att de inte behöver leverera drycker till en Alkobutik i närheten av tillverkningsstället eller att kunderna inte längre köper dessa produkter i Alkos butik utan på tillverkningsstället. Om tillverkningsstället till exempel ligger i centrum av en stad, kan detta

locka också andra kunder än resenärer eller turister. Propositionen kan ha konsekvenser för Alkos ställning också av den anledningen att alkoholdrycker kan säljas i tillverkningsställets butiker enligt de allmänna öppettiderna inom detaljhandeln, det vill säga mellan klockan 9 och 21. Detta möjliggör bland annat försäljning av starka alkoholdrycker till exempel på lördagskvällar kl. 18–21 och på söndagar, vilket avviker från Alkos lagstadgade öppettider.

Den årliga försäljningen för tillverkare av alkoholdrycker begränsas enligt förslaget så att försäljningen av alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 procent inte får överstiga 25 000 liter ren alkohol per kalenderår. Detta är mindre än den genomsnittliga årliga försäljningen av produkter som omfattas av monopolet i en Alkobutik, som är cirka 29 000 liter ren alkohol. Å andra sidan varierar årsförsäljningen i Alkos butiker mycket, och därför beskriver alla butikers genomsnittliga försäljning inte nödvändigtvis situationen till exempel i alla kommuner. Till exempel är försäljningen av alkoholdrycker med mer än 5,5 % alkohol och alkoholdrycker med mer än 8 % alkohol som framställts genom jäsning under 30 000 liter omvandlad till ren alkohol i 88 % av butikerna i Södra Österbotten och i 83 % av butikerna i Lappland, medan motsvarande andel i Egentliga Finland är endast 47 % och i Nyland endast 35 %. I klart över en tredjedel av Alkos butiker är dessutom den genomsnittliga försäljningen i liter av drycker som omfattas av ensamrätten mindre än 20 000 liter omvandlad till ren alkohol. I praktiken kan den årliga försäljningsvolymen i en Alkobutik till exempel i samma kommun som en småproducent alltså vara betydligt lägre än genomsnittet. Största delen av småproducenterna har sannolikt försäljningsvolymen som är betydligt mindre än den ovannämnda maximigränsen på 25 000 liter.

Regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering innehåller flera mål relaterade till alkoholmarknaden. Lagen om ändring av 17 och 26 § i alkohollagen (RP 7/2024 rd) trädde i kraft den 10 juni 2024. I och med lagändringen frigjordes försäljningen av alkoholdrycker med en alkoholhalt på 5,6–8,0 procent som framställts genom jäsning i dagligvaruhandeln. Den lagreform som trädde i kraft i juni 2024 verkar i betydande mån ha överfört försäljningen från Alko till dagligvaruhandeln. Enligt en utredning av Konkurrens- och konsumentverket verkade försäljningen av viner och starka alkoholdrycker ha minskat mer sommaren 2024 än under början av året och tidigare år. Detta kan tyda på att reformen 2024 också har minskat Alkos försäljning av andra drycker utöver de som befriats.⁸ År 2025 var Alkos andel av den inhemska detaljhandeln cirka 38 procent när man betraktar försäljningen i hundra procentig alkohol.⁹ Andelen har minskat med cirka två procentenheter från 2024 och med cirka fem procentenheter från 2023. Ännu i början av 2000-talet var Alkos andel av detaljhandeln med alkohol över 50 procent.¹⁰ Bakom den långsiktiga förändringen kan delvis ligga både ändringarna i omfattningen av Alkos monopol och konsumenternas förändrade dryckesvanor.

---

⁸ KKV: När man beslutar om att släppa vinförsäljningen fri måste man också avgöra hur starkspriten ska säljas i framtiden, meddelande 18.3.2025. <https://www.kkv.fi/sv/aktuellt/meddelanden/kkv-nar-man-beslutar-om-att-slappa-vinforsaljningen-fri-maste-man-ocksa-avgora-hur-starksprit-ska-saljas-i-framtiden/>

⁹ Social- och hälsovårdsministeriets egna beräkningar utifrån Tillstånds- och tillsynsverkets statistik över distributionskanalerna.

¹⁰ Efterhandsutvärdering av alkohollagsreformen år 2018. Konkurrens- och konsumentverkets forskningsrapporter 4/2024, KKV 2024. <https://www.kkv.fi/tutkimus-ja-vaikuttaminen/julkaisut/tutkimusraportit/vuoden-2018-alkoholilakiuudistuksen-jalkiarviointi-tutkimusraportteja-4-2024/> (på finska)

Regeringens proposition om leverans, gränsöverskridande distansförsäljning och marknadsföring av alkoholdrycker (RP 131/2025 rd) överlämnades till riksdagen den 25 september 2025 och den behandlas för närvarande i riksdagen. I propositionen har dess konsekvenser för Alkos ställning bedömts. I propositionen har det framförts att ju populärare distansförsäljningen blir, desto mer försvagar den Alkos marknadsandel. Den eventuella minskningen av Alkos försäljning och distansförsäljningens popularitet kommer sannolikt att påverkas av i vilken omfattning skatt betalas på alkoholdryckerna. Om skatter betalas på behörigt sätt vid distansförsäljning, avviker priset på alkoholdryckerna inte nämnvärt från alkohol som köps i Finland. I propositionen har det bedömts att tillåtandet av distansförsäljning av produkter som omfattas av monopolet i viss grad leda till att distansförsäljning tar över delar av Alkos försäljning. Tillåtandet av distansförsäljning av produkter som omfattas av monopolet försvagar också grunderna för monopolets existensberättigande. Lagförslagets konsekvenser för Alkos ställning beskrivs närmare i den propositionen, s. 44–47.

De propositioner som baserar sig på regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering kan anses ha sammantagna konsekvenser särskilt för Alkos ställning. När propositionerna betraktas som en helhet har de konsekvenser för monopolet, berättigandet av Alkos ställning och Alkos försäljning. Trots de ändringar som görs i lagen har Alko också i fortsättningen ensamrätt att bedriva detaljhandel med alkoholdrycker för att minska de negativa effekter som avses i 1 § i lagen, med de undantag som anges i 6 §. Även om de sammantagna konsekvenserna försämrar Alkos ställning, har Alko dock även i fortsättningen folkhälsogrunder för sin existens. Även i fortsättningen kommer största delen av alkoholdryckerna med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 procent att säljas från Alko. Genom monopolet kan man även i fortsättningen effektivt kontrollera försäljningen av och tillgången på alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 procent och på så sätt trygga folkhälsan.

Monopolets trovärdiga folkhälsogrund har betydelse också med tanke på EU-rätten, eftersom detaljhandelsmonopolet för alkoholdrycker har ansetts godtagbart med hänsyn till skyddet av folkhälsan. Om monopolet krymper så mycket att det inte längre skyddar folkhälsan på ett trovärdigt sätt, är det möjligt att monopolets existensberättigande anses stå i strid med EU-rätten. Eftersom det avtalades om detaljhandelsmonopolet för alkohol när Finland blev medlem i EU och eftersom artikel 37 i EUF-fördraget dock tillåter monopol, är det sannolikt att tröskeln är hög för att ifrågasätta monopolet med stöd av EU-rätten.

4.2.2.3 Konsekvenser för företagen

Lagändringen har konsekvenser som främjar företagsverksamheten, eftersom den i större utsträckning än för närvarande tillåter tillverkare av alkoholdrycker att sälja de produkter som de tillverkar direkt på tillverkningsställena. Till exempel har reformen en betydande inverkan på tillverkare av starka alkoholdrycker, eftersom detaljhandel med starka alkoholdrycker enligt den gällande lagen med vissa undantag som gäller utrikestrafik är tillåten endast för Alko. I Finland finns 215 giltiga tillverkningstillstånd för alkoholdrycker (läget den 28 april 2025). Tillverkningstillstånd beviljas separat för varje tillverkningsställe. Ett företag som tillverkar alkoholdrycker kan alltså ha flera tillverkningstillstånd. Det finns 117 giltiga detaljhandelstillstånd som beviljats i anslutning till tillverkningsställen för alkoholdrycker (läget den 8 december 2025), av vilka 72 gäller detaljhandel med hantverksöl och 33 detaljhandel med gårdsvin. Med detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl kan tillståndshavaren också sälja alkoholdrycker med en alkoholhalt på högst 8 % som framställts genom jäsnings och alkoholdrycker med en alkoholhalt på högst 5,5 % som framställts på andra sätt och som inte tillverkats av tillståndshavaren själv. Det finns 12 separata giltiga detaljhandelstillstånd som berättigar till försäljning av alkoholdrycker med en alkoholhalt på högst 8 % som framställts genom jäsnings och alkoholdrycker med en alkoholhalt på högst 5,5

% som framställts på andra sätt på tillverkningsställen. Med stöd av ett sådant tillstånd kan tillståndshavaren på tillverkningsstället också sälja alkoholdrycker med en alkoholhalt på högst 8 % som framställts genom jäsnings- och alkoholdrycker med en alkoholhalt på högst 5,5 % som framställts på andra sätt och som inte tillverkats av tillståndshavaren själv.

År 2024 fanns det i Finland sammanlagt 184 företag som tillverkar alkoholdrycker. Propositionen har direkta positiva konsekvenser för de tillverkare av alkoholdrycker som inom ramen för den gällande regleringen inte har kunnat sälja de alkoholdrycker som de tillverkar direkt till konsumenter på tillverkningsstället och som uppfyller de lagstadgade förutsättningarna för utvidgad rätt till försäljning direkt till konsumenter för innehavare av tillverkningsstillstånd. Den utvidgade rätten till försäljning direkt till konsumenter ska vara begränsad till aktörer vars hela årsproduktion av alkoholdrycker omvandlad till ren alkohol är högst 100 000 liter. På så sätt förbättrar propositionen också konkurrensställningen för små tillverkare av alkoholdrycker i förhållande till stora tillverkare. I och med detta särbehandlas å andra sidan olika stora tillverkare av alkoholdrycker i lagen, eftersom vissa aktörer inte omfattas av undantaget. I tabell 2 presenteras den mängd alkoholdrycker av olika alkoholhalter som motsvarar den föreslagna årsproduktionsgränsen.

Tabell 2. Dryckesmängder motsvarande 100 000 liter ren alkohol enligt alkoholhalt

Alkoholhalt	Max. mängd dryck i liter	Förpackningar på 0,33 l (st.)	Förpackningar på 0,5 l (st.)	Förpackningar på 0,75 l (st.)
5,5 %	1 818 182	5 509 642	3 636 364	2 424 242
8 %	1 250 000	3 787 879	2 500 000	1 666 667
12 %	833 333	2 525 253	1 666 667	1 111 111
13 %	769 231	2 331 002	1 538 462	1 025 641
15 %	666 667	2 020 202	1 333 333	888 889
20 %	500 000	1 515 152	1 000 000	666 667
40 %	250 000	757 576	500 000	333 333

Den föreslagna årsproduktionsgränsen kan inverka på incitamenten för vissa företag som tillverkar alkoholdrycker att öka sin affärsverksamhet. Om tillverkarens tillverkningsvolym håller på att överstiga 100 000 liter ren alkohol, måste företaget välja mellan ökad produktion och rätten att sälja alkoholdrycker direkt till konsumenter. Om försäljningen på tillverkningsstället utgör en betydande del av företagens försäljning, kan det vara olönsamt att öka produktionen. Tillstånds- och tillsynsverket tar årligen ut en tillsynsavgift för tillsynen över tillverkningen av alkoholdrycker, som delvis grundar sig på verksamhetens omfattning. Vid bestämmandet av tillsynsavgiften används tillståndshavarspecifika uppgifter om tillverkad hundra procentig alkohol. Med hjälp av dessa uppgifter har man kunnat granska hur stor del av tillverkarna som överskrider den föreslagna årsproduktionsgränsen eller hur många tillverkares årliga tillverkningsvolym i hundra procentig alkohol är nära den föreslagna årsproduktionsgränsen. Enligt uppgifter från Tillstånds- och tillsynsverket underskred den

årliga alkoholproduktionen i hundra procentig alkohol 100 000 liter hos drygt 90 procent av tillverkarna år 2025¹¹. Största delen av tillverkarna av alkoholdrycker är mycket små aktörer, eftersom medianen för tillverkningsvolymerna var 960 liter och den tredje kvartilen 4 300 liter. Endast några tillverkare har haft en årsproduktion på 50 000–150 000 liter år 2025. Därför kan den föreslagna årliga produktionsgränsen påverka incitamenten för verksamheten på kort sikt endast för enskilda tillverkare.

Utvidgningen av rätten till försäljning direkt till konsumenter gäller i synnerhet smådestillerier, eftersom destillerierna inte tidigare har haft möjlighet att sälja de starka alkoholdrycker som de tillverkar direkt till konsumenter på tillverkningsställena. Reformen ökar årsproduktionsgränsen för de tillverkare som omfattas av den utvidgade rätten till försäljning direkt till konsumenter också i förhållande till årsproduktionsgränserna för tillverkare av gårdsvin och hantverksbryggerier enligt den gällande lagen. Enligt den gällande lagen får hantverksbryggerier som årligen producerar högst 500 000 liter alkoholdrycker sälja hantverksöl som innehåller högst 12 volymprocent etylalkohol med detaljhandelstillstånd direkt till konsumenter på tillverkningsställena. Samma rätt gäller tillverkare av gårdsvin, som kan få detaljhandelstillstånd för bär- och fruktviner som innehåller högst 13 volymprocent etylalkohol. För tillverkare av gårdsvin är gränsen för årsproduktionen enligt den gällande lagen högst 100 000 liter alkoholdrycker. Reformen gagnar också vissa bryggerier som överskrider den nuvarande maximiproduktionsgränsen för hantverksbryggerier, men vars årsproduktion underskrider årsproduktionsgränsen för den föreslagna utvidgade rätten till försäljning direkt till konsumenter. En höjning av årsproduktionsgränsen gagnar också sådana tillverkare av alkoholdrycker som för närvarande omfattas av undantaget för gårdsvin och hantverksöl och som har som mål att växa och öka sin årsproduktion över de nuvarande tillåtna årsproduktionsgränserna. Slopandet av det ekonomiska och rättsliga oberoende som krävs av tillverkare av gårdsvin och hantverksbryggerier gagnar till exempel vissa stora aktörer som har flera tillverkningsställena. Även en stor aktör kan till exempel genom företagsarrangemang i fortsättningen få detaljhandelstillstånd för ett tillverkningsställe, om de övriga lagstadgade förutsättningarna för undantag för småproducenter uppfylls. Det finns dock färre än tio sådana stora aktörer i Finland, så möjligheten gäller en mycket begränsad grupp. Det är mest sannolikt att företagsarrangemang kan utnyttjas i situationer där företaget redan har tillverkningsverksamhet som är separat från den övriga verksamheten. Företagens intresse för verksamheten kan minskas av de kostnader som företagsarrangemangen medför för företaget. Å andra sidan kan en ny försäljningskanal stödja företagens affärsverksamhet och göra varumärkena mer kända. Propositionen gör det också i större utsträckning möjligt för tillverkare av alkoholdrycker som tillverkar på licens att sälja alkoholdrycker direkt till konsumenter, om de övriga förutsättningar som anges i lagen uppfylls. Slopandet av kraven på ekonomiskt och rättsligt oberoende samt förbudet mot tillverkning på licens uppskattas direkt gagna några tillverkare av alkoholdrycker, som i fortsättningen kommer att omfattas av den utvidgade rätten till försäljning direkt till konsumenter. Reformen gagnar dessutom sådana tillverkare av gårdsvin och hantverksöl som utöver gårdsvin eller hantverksöl tillverkar andra alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 procent. Det blir till exempel möjligt att sälja viner som framställts av druvor.

Den årliga försäljningen av alkoholdrycker som tillverkas av producenter som omfattas av den utvidgade rätten till försäljning direkt till konsumenter på tillverkningsställena begränsas. Försäljningen av alkoholdrycker med en alkoholhalt på mer än 8 % som framställts genom

---

¹¹ Den period som granskas är mer exakt den 1 september 2024–31 augusti 2025, eftersom tillsynsavgiftsperioden är den 1 september–den 31 augusti.

jäsning och alkoholdrycker med en alkoholhalt på mer än 5,5 % som framställts på andra sätt på tillverkningsstället får per kalenderår vara högst 25 000 liter omvandlad till ren alkohol. I tabell 3 presenteras den mängd alkoholdrycker av olika alkoholhalter som motsvarar den föreslagna årliga gränsen för försäljningen.

Tabell 3. Dryckesmängder motsvarande 25 000 liter ren alkohol enligt alkoholhalt

Alkoholhalt	Max. mängd dryck i liter	Förpackningar på 0,33 l (st.)	Förpackningar på 0,5 l (st.)	Förpackningar på 0,75 l (st.)
5,5 %	454 545	1 377 410	909 090	606 060
8 %	312 500	946 969	625 000	416 666
12 %	208 333	631 313	416 666	277 777
13 %	192 308	582 750	384 615	256 410
15 %	166 667	505 050	333 333	222 222
20 %	125 000	378 787	250 000	166 666
40 %	62 500	189 393	125 000	83 333

Antalet tillverkare av alkoholdrycker som direkt drar nytta av propositionen är begränsat och det är fråga om relativt små aktörer. År 2024 fanns det i Finland sammanlagt 184 företag som tillverkar alkoholdrycker. Reformen kan också locka nya aktörer till branschen. Den utvidgning av rätten till försäljning direkt till konsumenter som föreslås i propositionen kopplas till detaljhandelstillstånd som beviljas i anslutning till eller i omedelbar närhet av tillverkningsstället för alkoholdrycker, det vill säga den utvidgade rätten för producenter av alkoholdrycker att sälja alkoholdrycker direkt till konsumenter förutsätter tillverknings- och detaljhandelstillstånd. Med beaktande av å ena sidan förutsättningarna för tillverkningsstillstånd för alkoholdrycker, det vill säga bland annat att sökanden ska ha tillgång till det kunnande som krävs för att garantera produktsäkerheten och kvaliteten samt ändamålsenliga lokaler och anordningar, och å andra sidan skyldigheterna i anslutning till själva tillverkningen av alkoholdrycker, såsom tillstånds- och tillsynsavgifterna, kan det anses osannolikt att reformen i betydande grad lockar nya aktörer till branschen. Under 2025 har det hittills beviljats 11 tillverkningsstillstånd för alkoholdrycker (läget den 27 november 2025). År 2024 beviljades sammanlagt 15 tillverkningsstillstånd för alkoholdrycker. Dessutom kan en del av de företag som för närvarande tillverkar till exempel öl, blanddrycker eller andra alkoholdrycker utvidga sin verksamhet också till destillat, om smådestillerier i fortsättningen får sälja de produkter som de tillverkar till konsumenter på tillverkningsstället.

Propositionen främjar en jämlik behandling av tillverkare av alkoholdrycker i fråga om försäljning på tillverkningsstället. Tidigare har det varit möjligt för alla tillverkare att sälja alkoholdrycker med en alkoholhalt på högst 8 % som framställts genom jäsning och alkoholdrycker med en alkoholhalt på högst 5,5 % som framställts på andra sätt på tillverkningsstället. Dessutom har hantverksbryggerier kunnat sälja hantverksöl med en alkoholhalt på högst 12 % och tillverkare av gårdsvin har kunnat sälja gårdsviner med en

alkoholhalt på högst 13 %. I fortsättningen ska också andra tillverkare av alkoholdrycker, såsom smådestillerier, kunna sälja sina produkter direkt på tillverkningsstället.

Försäljning direkt till konsumenter på tillverkningsstället utgör en betydande del av försäljningen av drycker i synnerhet för en del små aktörer som tillverkar alkoholdrycker. Cirka hälften av tillverkningsställena för alkoholdrycker har detaljhandelstillstånd som gör det möjligt att sälja produkterna på tillverkningsstället direkt till konsumenter. Tillverkare och partihandlare av alkoholdrycker meddelar regelbundet Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) uppgifter om tillverkade alkoholdrycker och alkoholdrycker som sålts genom partihandel. Med hjälp av dessa uppgifter har man grovt kunnat uppskatta hur stor andel av den alkohol som tillverkarna av alkoholdrycker producerar säljs direkt till konsumenter på tillverkningsstället. Uppgifterna innehåller dock till vissa delar också andra alkoholdrycker än sådana som tillverkaren själv tillverkat, eftersom en tillverkare som beviljats detaljhandelstillstånd i anslutning till ett tillverkningsställe också kan sälja alkoholdrycker med en alkoholhalt på högst 8 % som framställts genom jäsnings- och alkoholdrycker med en alkoholhalt på högst 5,5 % som framställts på andra sätt, som tillverkats av andra tillverkare. Dessa dryckers andel av försäljningen på tillverkningsställena uppskattas dock vara liten. Enligt uppgifter från Valvira är försäljning till konsumenter på tillverkningsstället särskilt viktig för tillverkare av gårdsvin.¹² År 2024 uppskattas det att för ungefär hälften av de tillverkare av gårdsvin som beviljats detaljhandelstillstånd utgjorde försäljningen av alkoholdrycker på tillverkningsstället minst hälften av produktionen. För hantverksbryggerierna utgör försäljning på tillverkningsstället en betydligt mindre andel av tillverkningen av alkoholdrycker än för tillverkarna av gårdsvin, men för de flesta hantverksbryggerierna är andelen ändå betydande. Det är lättare för hantverksbryggerier än för tillverkare av gårdsvin att sälja sina produkter genom annan detaljhandel, eftersom öl med en alkoholhalt på högst 8,0 % också kan säljas till exempel i matbutiker. Enligt uppgifter från Valvira utgjorde försäljningen direkt till konsumenter på tillverkningsstället minst 10 procent av produktionen för hälften av hantverksbryggerierna med detaljhandelstillstånd år 2024.

En betydande del av de destillerier som för närvarande är verksamma i Finland kommer sannolikt att genast börja sälja destillat direkt till konsumenter, om lagstiftningen gör det möjligt. I Finland finns det för närvarande cirka 50 destillerier, varav högst fem på basis av tillverkningsuppgifter för 2024 har en årsproduktion som överstiger den i propositionen föreslagna årliga produktionsgränsen för den utvidgade rätten till försäljning direkt till konsumenter. En del smådestillerier säljer redan nu till exempel hantverksöl eller gårdsvin på sina tillverkningsställena, så ändringen innebär endast att sortimentet i butiken i anslutning till tillverkningsstället utvidgas också till destillat. Möjligheten till försäljning direkt till konsumenter på tillverkningsstället kan hjälpa ett företag som tillverkar alkoholdrycker att bygga upp sitt varumärke och marknadsföra det också utomlands, eftersom utländska turister i fortsättningen kan köpa med sig starka alkoholdrycker efter ett gårdsbesök på tillverkningsstället. För en stor del av smådestillerierna kommer försäljning direkt till konsumenter på tillverkningsstället att utgöra en betydande del av försäljningen av drycker. Liksom tillverkare av gårdsvin har smådestillerier i huvudsak möjlighet att sälja sina produkter direkt till konsumenter utanför tillverkningsstället endast i Alko.

---

¹² Jämförelsen i fråga om tillverkare av gårdsvin är inexact, eftersom gårdsvin ofta tillverkas och säljs under olika år. Därför är den mängd alkoholdryck som tillverkats under ett år inte helt jämförbar med den mängd alkoholdryck som säljs på tillverkningsstället samma år.

Anmälan av årsproduktionen till Tillstånds- och tillsynsverket kan medföra extra arbete för tillverkarna av alkoholdrycker jämfört med nuläget. För närvarande ska tillverkningsvolymen anmälas till tillsynsmyndigheten i liter alkoholdrycker. Största delen av tillverkarna blir sannolikt tvungna att producera information om mängden tillverkade alkoholdrycker i hundraprocentig alkohol endast för tillsynen. Detta kan i ringa mån öka det arbete som tillsynen orsakar företagen. I sin helhet minskar propositionen dock regleringen av detaljhandel med alkoholdrycker.

Propositionen kan ha små positiva konsekvenser för turism- och restaurangnäringen. I och med att rätten till försäljning direkt till konsumenter utvidgas har besökarna möjlighet att i större utsträckning än för närvarande köpa med sig alkoholdrycker som producerats på tillverkningsstället. Möjligheten till försäljning direkt till konsumenter kan locka fler besökare till tillverkningsställena, och reformen gör det lättare att utveckla turistverksamheten på tillverkningsställena. En del innehavare av tillverkningstillstånd samarbetar redan nu med olika aktörer inom turismen. De samarbetar till exempel med lokala och regionala turistorganisationer, evenemangs- och researrangörer samt inkvarterings- och restaurangföretag. Om tillverkarna utvidgar sin verksamhet på tillverkningsställena, kan detta öka den lokala efterfrågan också på olika inkvarterings-, restaurang- och programtjänster.

4.2.2.4 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Propositionen ökar arbetet och kostnaderna för de myndigheter som utövar tillsyn över alkohollagen, det vill säga Tillstånds- och tillsynsverket och Statens ämbetsverk på Åland, eftersom fler tillverkare av alkoholdrycker än för närvarande kan börja sälja alkoholdrycker på sina tillverkningsställena. Tillsynsmyndigheten ska övervaka att tillverkarna i fråga om drycker som innehåller mer än 5,5/8,0 volymprocent alkohol endast säljer produkter som de själva tillverkat och att de endast säljer den tillåtna mängden alkoholdrycker per år. Dessutom ska tillsynsmyndigheten övervaka att aktörerna iakttar bestämmelserna om detaljhandel, såsom överlåtelseförbud och begränsningar av detaljhandelstiderna.

Det kan i praktiken vara i viss mån utmanande att följa beräkningen av gränserna för tillverkarnas årsproduktion och försäljning till konsumenter, när beräkningen sker omvandlad till mängden ren alkohol. Dessutom kan det uppstå utmaningar i tillsynen, om tillverkarna inte på förhand kan uppskatta årsproduktionen för respektive år och årsproduktionsgränsen överskrids mitt under året. Tillsynen underlättas dock av att den nya regleringslösningen för tillverkare av alkoholdrycker är enklare än den gällande lagens undantag för gårdsvin och hantverksöl. Villkoren för gårdsvin och hantverksöl har varit komplicerade, vilket har ökat aktörernas behov av handledning och rådgivning. Det nya undantaget för småproducenter är enklare att tillämpa, eftersom det gäller aktörer som tillverkar alla typer av alkoholdrycker. I fortsättningen behöver man till exempel inte utöva särskild tillsyn över ingredienserna i de produkter som säljs direkt till konsumenter.

Även om de ändringar som föreslås i propositionen ökar arbetet vid Tillstånds- och tillsynsverket och Statens ämbetsverk på Åland, är antalet innehavare av tillverkningstillstånd begränsat. För närvarande finns det cirka 215 tillverkningsställena, av vilka 117 också för närvarande säljer produkter direkt till konsumenter. Lagförslaget bedöms inte öka antalet tillverkare av alkoholdrycker i någon betydande grad, utan utvidgningen av verksamheten kommer sannolikt i huvudsak att gälla aktörer som redan nu bedriver tillståndspliktig verksamhet. Tillstånds- och tillsynsverket och Statens ämbetsverk på Åland har också tidigare utövat tillsyn över försäljningen av alkohol till konsumenter på tillverkningsställena. Det är alltså inte fråga om en helt ny uppgift.

I propositionen föreslås det inte att tillsynsmyndigheterna beviljas nya anslag, utan tillsynen och övriga uppgifter som hänför sig exempelvis till behandling av tillstånd kan genomföras inom ramen för de nuvarande personalresurserna och anslagen samt med intäkterna från tillstånds- och tillsynsavgifterna.

4.2.2.5 Konsekvenser för hushållens och konsumenternas ställning

Propositionen gagnar konsumenter som besöker produktionsställen för alkoholtillverkare. För närvarande har många tillverkare en egen restaurang och/eller bar i anslutning till produktionsstället där man kan servera alkoholdrycker till kunderna. Dessutom kan tillverkare med detaljhandelstillstånd sälja vissa alkoholdrycker som de tillverkat direkt till kunderna på tillverkningsställena. Beroende på typen av detaljhandelstillstånd möjliggör den gällande lagen försäljning av alkoholdrycker med en alkoholhalt på högst 8 % som tillverkats genom jäsnings- och alkoholdrycker med en alkoholhalt på högst 5,5 % som tillverkats på andra sätt eller försäljning av gårdsvin med en alkoholhalt på högst 13 % eller hantverksöl med en alkoholhalt på högst 12 %. Propositionen gör det möjligt för till exempel tillverkare av starka alkoholdrycker att i fortsättningen sälja starka alkoholdrycker som de tillverkat till kunder i en gårdsbutik i anslutning till tillverkningsstället. Reformen gör det således lättare för de konsumenter som vill köpa med sig alkoholdrycker i samband med ett besök på tillverkningsstället att göra det. I synnerhet från produktionsställen för alkoholdrycker som ligger på landsbygden kan avståndet till närmaste Alko vara flera tiotals kilometer. Till följd av propositionen behöver konsumenten inte längre separat gå till Alko för att köpa till exempel starka alkoholdrycker, utan konsumenten kan köpa en flaska direkt av tillverkaren.

4.3 Andra konsekvenser för människor och samhälle

4.3.1 Konsekvenser för välbefinnande och hälsa

Följderna av alkoholkonsumtion kan vara akuta skador i samband med engångskonsumtion eller kroniska skador som beror på kontinuerlig alkoholkonsumtion. Utöver de negativa hälsoeffekterna kan alkoholkonsumtion också leda till olika sociala problem, såsom försummelse av barn, tvister samt ekonomiska problem eller problem i arbetslivet. En hög alkoholkonsumtion kan leda till psykiskt och fysiskt beroende av alkohol.

Propositionen bedöms inte nämnvärt påverka den totala alkoholkonsumtionen eller riskkonsumtionen av alkohol eller bruket av alkohol i berusningssyfte i Finland, så propositionens konsekvenser för finländarnas välbefinnande och hälsa kommer sannolikt att vara ringa. Alkoholdrycker som köps av småproducenter är vanligen specialprodukter med högre priser. Mycket få konsumenter köper den alkohol som de i huvudsak konsumerar direkt på ett detaljhandelsställe i anslutning till ett tillverkningsställe. Å andra sidan ökar tillgången på alkoholdrycker något till följd av den ändring som föreslås i propositionen, när alkoholdrycker kan säljas på allt fler försäljningsställen och till exempel starka alkoholdrycker i och med den föreslagna ändringen kan säljas på tillverkningsställena också på lördagskvällar, söndagar och söckenhelger. Enligt den gällande lagen har endast Alko rätt att bedriva detaljhandel med starka alkoholdrycker, och Alkos detaljhandeltider begränsas i lagen till exempel i fråga om söndagsöppet. En del av tillverkningsställena finns också i städernas centrum eller annars i närheten av bosättning, vilket i kombination med mer omfattande öppettider i någon mån ökar tillgången på alkoholdrycker. I enskilda fall kan propositionen öka alkoholköpen och alkoholkonsumtionen.

4.3.2 Konsekvenser för barn och ungdomar

I Finland finns det 89 000 minderåriga barn (8,7 procent av alla minderåriga), vars ena eller båda biologiska föräldrar har eller i något skede innan barnet blir myndigt har haft allvarliga missbruksproblem. För närvarande har biologiska föräldrar till 42 000 barn allvarliga missbruksproblem. Hos barn i åldern 13–17 år som lidit av föräldrarnas missbruksproblem är risken för psykiska problem cirka en och en halv gång så stor och risken för skadligt bruk av berusningsmedel dubbelt så stor som hos barn vars föräldrar inte har missbruksproblem. Alkoholens negativa konsekvenser för barn och unga har dock inte enbart ett samband med situationen för föräldrar med ett allvarligt alkoholberoende. I många familjer är det vanligt med riskkonsumtion av alkohol. I familjer där det förekommer riskkonsumtion av alkohol ökar också risken för att barn och unga upplever otrygghet, olika rädslostillstånd och försummelse av omsorgen om dem i vardagen. En försämrad trygghetskänsla hos barn och unga kan på många sätt äventyra barns och ungas uppväxt och utveckling också i en senare ålder, till exempel drabba deras skolframgång och sociala relationer. I barnfamiljer där den ena föräldern eller båda föräldrarna har alkoholproblem eller riskbrukar alkohol kan barnets välbefinnande och individuella utveckling ytterligare försämrats till följd av den föreslagna ändringen.¹³

Propositionen bedöms inte ha någon nämnvärd inverkan på den totala alkoholkonsumtionen eller på riskkonsumtionen av alkohol och bruket av alkohol i berusningssyfte i Finland, eftersom väldigt få konsumenter huvudsakligen köper den alkohol de konsumerar direkt på ett detaljhandelsställe som finns i anslutning till ett tillverkningsställe. Alkoholdrycker som köps av småproducenter är vanligen dyrare specialprodukter som skaffas i samband med besök på tillverkningsställen (se 4.3.1 *Konsekvenser för välbefinnande och hälsa*). Å andra sidan har tillverkningsställena mer omfattande detaljhandelstider än Alko, eftersom de omfattas av de allmänna öppettiderna inom detaljhandeln. Således kan alkoholdrycker köpas till exempel på lördagskvällar och söndagar. I enskilda fall kan propositionen öka alkoholköpen och alkoholkonsumtionen. Ett tillverkningsställe som till exempel ligger i centrum av en stad kan också ha andra kunder än turister. Även om propositionen inte bedöms ha några konsekvenser för den totala konsumtionen eller på allmän nivå för riskkonsumtionen eller bruket av alkohol i berusningssyfte, kan propositionen i enskilda fall ha negativa konsekvenser för barns och ungas välbefinnande till exempel i familjer där den ena föräldern eller båda föräldrarna har missbruksproblem.

I Finland har en omständighet som har haft en stor inverkan på ungdomarnas minskade alkoholkonsumtion varit ungdomarnas svårigheter att få tag på alkohol¹⁴, det vill säga i praktiken den effektiviserade åldersgränskontrollen. Både dagligvarubutiker och Alkos butiker intensifierade övervakningen av åldersgränser på 2010-talet. Propositionen bedöms inte försämra övervakningen av åldersgränserna. Många tillverkningsställen har redan nu detaljhandelstillstånd för gårdsvin eller hantverksöl och på försäljningen tillämpas motsvarande bestämmelser som på annan detaljhandel. Tillsynsmyndigheten ska känna till de tillverkningsställen där alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 procent säljs och utöva tillsyn över dem. Tillsynsmyndigheten har till exempel rätt att göra inspektionsbesök på tillverkningsstället. I samband med inspektionsbesök kan inspektörerna följa

---

¹³ Tutkimuksesta tiivisti 23/2024. Miten yleisiä perheiden päihdeongelmat ovat? THL:

<https://www.julkari.fi/server/api/core/bitstreams/e75c7bba-4c7a-4f14-8678-bf55bf7d671/content> (på finska)

¹⁴ Raitasalo K m.fl. (2018) What is going on in underage drinking? Reflections on Finnish ESPAD data. Drug and Alcohol Review 37, 76–84.

alkoholförsäljningen och övervaka om alkoholdrycker säljs i strid med alkohollagen till exempel till minderåriga.

4.3.3 Konsekvenser för jämställdheten mellan könen

Ändringarna i tillgången på och försäljningssätten för alkoholdrycker kan ha olika konsekvenser för olika kön, trots att propositionen inte bedöms ha någon nämnvärd inverkan på den totala alkoholkonsumtionen. Enligt en studie om dryckesvanor från 2023 dricker män alkohol oftare än kvinnor. Andelen män som konsumerar alkohol varje vecka var 48 procent, medan motsvarande siffra för kvinnor var 22 procent. Således kan de positiva effekter som propositionen medför för konsumenterna av alkohol bedömas beröra män något mer än kvinnor. Å andra sidan är också alkoholbruk i berusningssyfte, riskkonsumtion av alkohol och alkoholrelaterad dödlighet vanligare bland män än bland kvinnor. Sammanlagt 32 procent av männen och 10 procent av kvinnorna drack sig berusade månatligen.¹⁵ Sammanlagt 15 procent av männen och 9 procent av kvinnorna överskred gränsen för alkoholkonsumtion med måttlig risk (över 14 portioner för män och 7 för kvinnor per vecka).¹⁶ Den alkoholrelaterade dödligheten är högre bland män än bland kvinnor. I Finland dog totalt 1 594 personer av alkoholrelaterade sjukdomar och alkoholförgiftning år 2024. Av dem var 1 184 män och 410 kvinnor.¹⁷ Om propositionen ökar riskkonsumtionen av alkohol eller bruket av alkohol i berusningssyfte till exempel på grund av att tillgången på starka alkoholdrycker ökar, kommer de direkta konsekvenserna sannolikt att beröra män mer.

Å andra sidan är alkohol en betydande bakgrundsfaktor vid våld i nära relationer. Våld i nära relationer är ett vanligt och allvarligt fenomen i Finland. De flesta av offren för våld i nära relationer är kvinnor eller flickor. Enligt en färsk statistikrapport hade de våldsbrott i parförhållanden och nära relationer som myndigheterna fick kännedom om år 2021 10 900 offer. Av de vuxna offren var 75 procent kvinnor, medan 77 procent av de som misstänktes för våld i nära relationer var män. Endast en liten del av allt våld i nära relationer anmäls dock till myndigheterna.¹⁸ Enligt statistiken har ungefär en tredjedel av kvinnorna upplevt fysiskt våld, hot om fysiskt våld eller sexuellt våld från en partner någon gång i livet. Knappt en femtedel av männen har upplevt sådant våld från en partner.¹⁹ Om propositionen ökar alkoholkonsumtionen i hemmen kan även risken för att kvinnor blir offer för våld i nära relationer öka.

4.3.4 Konsekvenser för den regionala utvecklingen och landsbygden

I tabellerna 4 och 5 presenteras fördelningen av tillverkningstillstånd för alkoholdrycker enligt landskap och enligt Statistikcentralens kommungruppering som beskriver kommunens urbanitet. Ett tillverkningsställe kan ha tillverkningstillstånd för flera alkoholgrupper, så i tabellen kan ett tillverkningsställe synas i flera celler. I kommungrupperingen har kommunerna

---

¹⁵ Institutet för hälsa och välfärds statistikrapport 59/2023, Suomalaisten alkoholinkäyttötavat 2023. s. 3–4 (på finska).

¹⁶ Institutet för hälsa och välfärds statistikrapport 59/2023, Suomalaisten alkoholinkäyttötavat 2023, s. 6 (på finska).

¹⁷ Statistikcentralens statistik över dödsorsaker, https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/sv/StatFin/StatFin_ksyyt/statfin_ksyyt_pxt_11bx.px/, 23.2.2026.

¹⁸ Institutet för hälsa och välfärds statistikrapport 43/2023, Lähisuhdeväkivalta 2021. 23.8.2024, s. 3 (på finska).

¹⁹ Statistikcentralen: Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta Suomessa 2021, s. 17 (på finska).

på basis av andelen tätortsbefolkning och invånarantalet i den största tätorten indelats i urbana kommuner, tätortskommuner och landsbygdskommuner.

Propositionen har inga betydande konsekvenser för den regionala utvecklingen eller landsbygden, men propositionens konsekvenser kan variera mellan regionerna eller mellan landsbygden och stadsområdena. Största delen av de aktörer som tillverkar alkoholdrycker är etablerade i urbana kommuner. De landskap där det finns flest aktörer som tillverkar alkoholdrycker är de tre landskap som har det största invånarantalet, det vill säga Nyland, Birkaland och Egentliga Finland. Näst flest tillverkningstillstånd för alkoholdrycker finns i Päijänne-Tavastland och i Södra Österbotten. Av landskapen med stor folkmängd finns det relativt få aktörer som tillverkar alkoholdrycker i Norra Österbotten. Grovt taget kan man säga att aktörer som tillverkar alkoholdrycker i huvudsak är etablerade i Södra och Mellersta Finland, medan det i Norra Finland finns relativt få tillverkare av alkoholdrycker.

Aktörer som framställer alkohol genom destillering finns enligt tabell 4 oftare i landsbygdskommuner än aktörer som tillverkar andra dryckesgrupper. Propositionens mest betydande konsekvenser gäller just destillerierna, eftersom destillerierna inte tidigare har haft möjlighet att sälja sina produkter direkt på tillverkningsstället till konsumenten. Dessutom bedöms det att kunder som besöker tillverkningsställen för alkoholdrycker på landsbygden oftare är turister än i stadsområden. Även om propositionen ökar möjligheterna för tillverkare av alkoholdrycker både i stadsområden och på landsbygden att utveckla turistverksamheten, kan det bedömas att turismen på landsbygden i genomsnitt har en större betydelse för den affärsverksamhet som bedrivs av tillverkare av alkoholdrycker. Till dessa delar kan propositionen också anses stödja landsbygdens livskraft.

Tabell 4. Tillverkningstillstånd för alkoholdrycker indelade enligt den variabel som beskriver urbaniteten hos den kommun där tillverkningstillståndet är beläget. Källa: Alkoholnäringsregistret, giltiga alkoholtillstånd. Läget den 21 november 2025

	Tillverkning av alkoholdrycker genom blandning	Bryggerier	Buteljering	Tillverkning av fruktvin och cider	Destillerier	Vilket tillverkningstillstånd för alkoholdrycker som helst
Urbana kommuner	80	100	17	74	22	128
Tätortskommuner	30	20	2	26	11	41
Landsbygdskommuner	28	23	2	22	17	43

Tabell 5. Tillverkningsstillstånd för alkoholdrycker enligt landskap. Källa: Alkoholnäringsregistret, giltiga alkoholtillstånd. Läget den 21 november 2025.

	Tillverknin g av alkoholdryc ker genom blandning	Brygger ier	Buteljeri ng	Tillverkn ing av fruktvin och cider	Destiller ier	Vilket tillverkningsstills tånd för alkoholdrycker som helst
Åland	5	3	0	6	1	7
Södra Karelen	1	1	1	1	1	3
Södra Österbotten	10	7	1	6	4	12
Södra Savolax	6	4	0	6	1	8
Kajanaland	1	1	0	1	0	2
Egentliga Tavastland	6	7	0	7	2	8
Mellersta Österbotten	1	2	0	2	0	2
Mellersta Finland	3	6	0	2	2	7
Kymmened alen	6	4	0	5	1	7
Lappland	5	5	1	4	3	7

Birkaland	11	15	3	11	5	18
Österbotten	4	5	0	4	1	9
Norra Karelen	7	2	2	5	6	8
Norra Österbotten	3	5	1	1	1	6
Norra Savolax	9	8	3	8	1	10
Päijänne-Tavastland	11	14	3	9	2	14
Satakunta	4	3	0	5	1	5
Nyland	30	38	4	24	11	53
Egentliga Finland	15	13	2	15	7	26

5 Propositionens förenlighet med EU-rätten

Bedömning mot bakgrund av artiklarna 34 och 36 i EUF-fördraget

Det föreslås att lagen ändras så att fler tillverkare av alkoholdrycker än för närvarande har rätt att sälja alkoholdrycker som tillverkaren framställt genom jäsnings och som innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som tillverkaren framställt på andra sätt och som innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol direkt till konsumenterna på tillverkningsstället. Till följd av propositionen får tillverkarna rätt att sälja också sådana produkter som hittills har omfattats av Alkos ensamrätt.

EU-domstolen har bedömt om undantaget för gårdsvin är EU-rättsligt godtagbart i avgörandet C-198/14 Visnapuu (se närmare underavsnitt 2.1.2 *Alkohollagens undantag för gårdsvin och hantverksöl i rättspraxis*). I avgörandet ansåg EU-domstolen att det undantag för gårdsvin som är bundet till produktionsstället utgör en inskränkning av den fria rörligheten för varor enligt artikel 34, men lät den nationella domstolen bedöma om undantaget kunde motiveras med stöd av artikel 36. I fråga om bedömningen av om undantaget för gårdsvin är godtagbart ansåg EU-domstolen det vara av betydelse att verksamheten är begränsad, traditionell och hantverksmässig. Även om EU-domstolen i sitt tidigare avgörande har tagit ställning till bedömningen av om undantaget för gårdsvin är godtagbart, är det värt att notera att rättsläget i fråga om distansförsäljning har förtydligats och förändrats efter det avgörandet. Därför är motiveringen till det avgörandet inte helt tillämplig vid bedömningen av denna proposition.

I den regeringsproposition med förslag till ändring av alkohollagen (RP 131/2025 rd) som är under behandling i riksdagen föreslås entydiga bestämmelser om distansförsäljning i alkohollagen. En aktör som är etablerad utomlands får enligt det förslaget sälja drycker som

innehåller högst 80 volymprocent alkohol till Finland genom distansförsäljning. Distansförsäljning ska vara tillåten både när säljaren anlitar en transportör som är fristående från säljaren och när säljaren själv transporterar alkoholdryckerna till köparen. Således kan tillverkare av alkoholdrycker som vill sälja sina alkoholdrycker till finländare utnyttja möjligheten till distansförsäljning. Utländska aktörer har rätt att leverera alkoholdrycker till den plats kunden önskar och således har utländska aktörer till och med bättre möjligheter att sälja alkoholdrycker till finländska köpare än aktörer som är etablerade i Finland. Dessutom kan aktörer som är etablerade utomlands sälja sina produkter till finländska konsumenter via Alko. Regleringen hindrar inte heller utländska aktörer från att etablera sin produktion i Finland och sälja sina produkter på tillverkningsstället. De föreslagna bestämmelserna kan således inte anses utgöra diskriminering av alkoholdrycker från andra medlemsstater eller indirekt gynnande av inhemsk produktion.

Syftet med propositionen är inte att skapa en omfattande detaljhandelskanal som konkurrerar med Alkos monopol, utan att främja verksamhetsförutsättningarna för tillverkare av alkoholdrycker och öka turismen. Därför är tillverkarnas rätt att sälja alkoholdrycker till konsumenter bunden till tillverkningsställets anslutning eller omedelbara närhet, och tillverkare av alkoholdrycker har inte rätt att bedriva hemleverans av drycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 procent. Kunderna ska alltså fysiskt besöka tillverkningsstället, om de vill köpa sådana alkoholdrycker som omfattas av undantaget av tillverkaren. En förutsättning för att sälja produkter som omfattas av monopolen är dessutom att en typisk del av produktionen sker på tillverkningsstället. Genom denna förutsättning säkerställs det att det är fråga om en åtgärd som genuint kräver tillverkningsarbete och inte till exempel enbart buteljering av alkoholdrycker. Därför är de produkter som säljs också i typiska fall dyrare specialprodukter och de konkurrerar i regel inte i pris med de produkter som säljs via gränsöverskridande distansförsäljning eller i Alko. I Finland finns 215 giltiga tillverkningsstillstånd för alkoholdrycker (läget den 28 april 2025). Eftersom det finns ett begränsat antal innehavare av tillverkningsstillstånd i Finland och den utvidgade detaljhandelsrätten endast gäller alkoholdrycker som tillverkats på tillverkningsställena, kommer den alkohol med en styrka på mer än 5,5/8,0 procent som säljs på tillverkningsställena sannolikt att utgöra en mycket liten andel av den totala försäljningen. Propositionen bedöms inte heller ha någon stor inverkan på Alkos försäljningsmängder och den antas inte ha någon inverkan på den totala alkoholkonsumtionen. Den rätt till försäljning direkt till konsumenter som beviljas tillverkare av alkoholdrycker är proportionell och motiverad med tanke på folkhälsan, eftersom Alko fortfarande är den huvudsakliga detaljhandelskanalen, vars syfte är att minska alkoholkonsumtionen och dess negativa effekter.

Bedömning mot bakgrund av artikel 37 i EUF-fördraget

Enligt artikel 37 i EUF-fördraget ska medlemsstaterna säkerställa att statliga handelsmonopol anpassas på sådant sätt att ingen diskriminering med avseende på anskaffnings- och saluföringsvillkor föreligger mellan medlemsstaternas medborgare. I princip förutsätter ordalydelsen i artikel 37 endast att monopol inte får diskriminera andra länders medborgare, och artikeln tar inte direkt ställning till på vilka grunder monopol kan upprätthållas. Å andra sidan är monopol alltid betydande undantag från EU-rätten, som utgår från fri rörlighet för varor. När Finland anslöt sig till EU avvecklades alla andra alkoholrelaterade monopol utom detaljhandelsmonopolet. Detaljhandelsmonopolet motiverades uttryckligen med folkhälsoskäl. Utifrån EU-domstolens rättspraxis kan det i sig anses vara uppenbart att medlemsstaterna får förebygga skadliga alkoholrelaterade konsekvenser för hälsan och samhället genom att begränsa tillgången till alkohol och bevilja ensamrätt. Begränsningarna ska dock vara icke-diskriminerande och proportionella. De ska vara avsedda att säkerställa att målsättningarna uppnås, och de får inte vara mera inskränkande än vad som är nödvändigt för detta. Behovet av

att uppnå de mål som ställts upp ska tillgodoses på ett konsekvent och systematiskt sätt. Om monopolet krymper så mycket att det inte längre skyddar folkhälsan på ett trovärdigt sätt, är det möjligt att monolets existensberättigande anses stå i strid med EU-rätten.

Propositionen innebär att Alkos monopol minskar, när tillverkarna i Finland kan sälja drycker som innehåller högst 80 volymprocent etylalkohol parallellt med Alkos detaljhandel. Därför ska det bedömas om monopolet på grund av undantagen från monopolet och den faktiska utvecklingen kan betraktas som ett monopol i EU-rättslig mening. Vid bedömningen är det av betydelse om undantaget från monopolet är sådant att monopolet fortfarande har en trovärdig folkhälsogrund. Syftet med propositionen är inte att skapa en omfattande detaljhandelskanal vid sidan av Alko, utan rätten för innehavare av tillverkningstillstånd att sälja sina egna produkter avviker på många sätt från den normala detaljhandeln. Det är fråga om ett begränsat undantag som endast gäller försäljning på tillverkningsstället och produkter som tillverkats på tillverkningsstället i fråga. Endast sådana tillverkare vars årsproduktion av alkoholdrycker omvandlad till ren alkohol inte överstiger 100 000 liter får rätt till detaljhandel med drycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 procent. Undantaget är således avgränsat till att gälla mindre aktörer. Eftersom tillverkarna endast kan sälja alkoholdrycker som de själva tillverkat på tillverkningsstället i fråga, motsvarar sortimentet inte Alkos sortiment, utan det är betydligt mindre. En förutsättning för försäljning av alkoholdrycker är att en typisk del av produktionen sker på tillverkningsstället. På detta sätt säkerställs det att försäljningen på tillverkningsställena förblir mycket begränsad och att det inte är fråga om försäljning av billiga produkter på tillverkningsställena. Tillverkningsställena är sådana som kunderna i regel besöker på grund av turismupplevelsen och inte på grund av detaljhandeln. Dessutom är antalet innehavare av tillverkningstillstånd begränsat och propositionen antas inte öka antalet tillverkare av alkoholdrycker, åtminstone inte betydligt.

Den normala detaljhandeln kommer fortsättningsvis att ske i Alko, och sannolikt kommer endast en mycket liten andel av alla alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 procent att säljas på tillverkningsställena. År 2024 såldes cirka 770 000 liter alkoholdrycker på de detaljhandelsställen som beviljats tillstånd i anslutning till tillverkningsställen för alkoholdrycker. Detta är endast cirka 0,1 procent av den totala försäljningen av alkoholdrycker i Finland. Även om propositionen i någon mån ökar antalet detaljhandelsställen och utvidgar deras sortiment, är andelen alkohol som säljs på tillverkningsställena sannolikt mycket liten jämfört med den totala försäljningen även i fortsättningen. Genom monopolet kan man även i fortsättningen effektivt kontrollera försäljningen av och tillgången på alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 procent och på så sätt trygga folkhälsan. Alko har således även i fortsättningen en folkhälsogrund för sin existens.

6 Alternativa handlingsvägar

6.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Vid beredningen övervägdes ett alternativ där rätten till försäljning direkt till konsumenter begränsas till att gälla tillverkare som producerar vissa typer av alkoholdrycker. I regleringsmodellen skulle man hålla sig till definitionen enligt den gällande lagen så att rätten till försäljning direkt till konsumenter gäller gårdsvin och hantverksöl. Dessutom skulle rätten till försäljning direkt till konsumenter utvidgas till att gälla destillerade alkoholdrycker. Det skulle också ställas upp egna årliga produktionsgränser för olika slags drycker. Det ovan beskrivna alternativet skulle vara mer begränsat än den valda regleringsmodellen och således ha mindre konsekvenser för Alkos monopol än den valda modellen. Regleringsmodellen skulle dock avgränsa en del tillverkare av alkoholdrycker från undantaget och den skulle inte främja verksamhetsförutsättningarna för tillverkare av alkoholdrycker och turistnäringen lika mycket.

Dessutom är begränsningar eller rättigheter som baserar sig på olika typer av drycker en mer svåröverskådlig helhet än en enhetlig modell som gäller alla alkoholdrycker.

Vid beredningen övervägdes också ett alternativ där rätten till försäljning direkt till konsumenterna gäller alla aktörer oberoende av deras årsproduktion. Rätten till försäljning direkt till konsumenterna gäller i detta alternativ aktörer av alla storlekar. Vid beredningen konstaterades det att detta alternativ skulle behandla inhemska tillverkare mer jämlikt än den valda regleringsmodellen. Tillverkare av alkoholdrycker skulle inte särbehandlas på basis av deras årliga produktionsmängder av alkoholdrycker. Om årsproduktionen inte begränsas uppstår det inte heller några tillväxthinder för aktörerna. Vid beredningen bedömdes det dock att en begränsning av rätten till försäljning direkt till konsumenterna till relativt små aktörer bättre säkerställer att verksamheten inte blir en detaljhandelskanal som konkurrerar med Alkos monopol. Syftet med propositionen är att stödja i synnerhet mindre aktörers verksamhetsförutsättningar och turism som riktas till tillverkningsställena, dock så att Alko även i fortsättningen har en monopolställning. Också enligt regeringsprogrammet görs det möjligt för alla inhemska små- och hantverksbryggerier, smådestillerier och vingårdar att sälja sina produkter direkt från tillverkningsställena till konsumenterna. En begränsning av rätten att sälja direkt till konsumenterna till aktörer av en viss storlek genomför således skrivningen i regeringsprogrammet mer exakt. Av dessa anledningar valde man vid beredningen inte det ovan beskrivna alternativet.

Enligt regeringsprogrammet görs det möjligt för inhemska små- och hantverksbryggerier, smådestillerier och vingårdar att sälja sina produkter direkt från tillverkningsställena till konsumenterna. I regeringsprogrammet preciseras inte vad som avses med små- och hantverksbryggerier och smådestillerier. Vid beredningen kom man fram till att alla tillverkare av alkoholdrycker vars årsproduktion är högst 100 000 liter ren alkohol ska betraktas som småproducenter. Under beredningen övervägdes olika alternativa årsproduktionsgränser. Vid fastställandet av årsproduktionsgränsen strävade man efter att regleringen ska möjliggöra försäljning direkt till konsumenterna på tillverkningsställena för så många aktörer som möjligt, men att den samtidigt gäller relativt små aktörer i enlighet med regeringsprogrammet. Syftet med propositionen är inte att sänka årsproduktionsgränserna jämfört med den nuvarande regleringen. Detaljhandel med gårdsvin är enligt den gällande lagen tillåten för aktörer vars årsproduktion inte överstiger 100 000 liter. Om alla alkoholdrycker som aktören tillverkar till exempel har en alkoholhalt på 13 %²⁰, är detta omvandlat till ren alkohol 13 000 liter. Detaljhandel med hantverksöl är däremot enligt den gällande lagen tillåten för en aktör vars årsproduktion inte överstiger 500 000 liter. Om alla alkoholdrycker som aktören tillverkar till exempel har en alkoholhalt på 12 %²¹, är detta omvandlat till ren alkohol 60 000 liter. Syftet med propositionen är att underlätta förutsättningarna för företagsverksamhet, och därför var målet att sätta årsproduktionsgränsen på en nivå där så många företag som möjligt kan dra nytta av reformen. Vid beredningen ansågs det således att årsproduktionsgränsen kan vara högre än 60 000 liter ren alkohol per år. Samtidigt strävade man efter att hålla årsproduktionsgränsen så låg att regleringen i enlighet med regeringsprogrammet gäller små och medelstora företag. På basis av detta ansågs till exempel den årsproduktionsgräns på 500 000 liter ren alkohol som föreslogs i utlåtandena vara för hög. Utifrån den politiska ändamålsenlighetsprövningen har man i propositionen kommit fram till att den föreslagna årsproduktionsgränsen på 100 000 liter ren alkohol är bäst i balans med propositionens mål.

---

²⁰ Enligt den gällande lagen får gårdsvin ha en alkoholhalt på högst 13 procent.

²¹ Enligt den gällande lagen får hantverksöl ha en alkoholhalt på högst 12 procent.

Vid beredningen övervägdes ett alternativ där småproducenter också skulle få möjlighet till hemleverans av alkoholdrycker. Alternativet övervägdes, eftersom enligt skrivningen i regeringsprogrammet iaktas vid inrikes leveransförsäljning den inhemska detaljhandels gällande gränser för alkoholhalten, med beaktande av undantagen för hantverksbryggerier, småbryggerier och gårdsviner. Syftet med propositionen är att främja verksamhetsförutsättningarna för mindre tillverkare av alkoholdrycker och turismen till tillverkningsställena så att det inte samtidigt skapas en försäljningskanal som konkurrerar med Alkos detaljhandelsmonopol. Vid beredningen bedömdes det att det viktigaste med tanke på uppnåendet av målen är att de besökare som besöker tillverkningsstället har möjlighet att om de så önskar köpa med sig tillverkarens produkter. Även om leverans av alkoholdrycker skulle främja småproducenternas ställning, skulle detta ha en större inverkan på Alkos ställning. Mindre producenter har dessutom möjlighet att på basis av anmälan och utan kostnader få sina produkter med i Alkos sortiment. Alla tillverkare av alkoholdrycker har också rätt att leverera alkoholdrycker med en styrka på högst 5,5/8,0 % till kunder. Därför stannade man för ett alternativ där rätten att sälja alkoholdrycker som omfattas av monopolet till konsumenter är bunden till tillverkningsstället.

6.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Island

På Island blev det genom en lagändring 2022 tillåtet för småproducenter som årligen tillverkar högst 500 000 liter alkoholdrycker att med tillstånd för gårdsförsäljning sälja alkoholdrycker med en alkoholhalt på högst 12 procent som de själva tillverkat till konsumenter på tillverkningsstället. Om tillverkarens årsproduktion understiger 100 000 liter alkoholdrycker per år, är gårdsförsäljning tillåten också i fråga om alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 12 procent. Hemleveranser av alkoholdrycker från småproducenter är inte tillåtna.

Norge

I Norge får produktionsgårdar sälja alkoholdrycker med en alkoholhalt på 4,7–22 procent i egna gårdsbutiker i anslutning till tillverkningsställen upp till en årsvolym på 15 000 liter. I Norge har alltså rätten för gårdar att sälja alkoholdrycker direkt till konsumenter begränsats på basis av den årliga försäljningsvolymen i stället för på basis av årsproduktionen. Försäljning direkt till konsumenter är tillåten för andra drycker som framställts genom jäsning än öl och druvvin. Ett gårdsförsäljningstillstånd gäller endast produkter som inte omfattas av EES-avtalet, såsom cider, honungsvin och päronvin. Hemleverans av produkter som säljs med stöd av gårdsförsäljningstillstånd är inte tillåten. I Norge pågår en utredning på uppdrag av parlamentet om utvidgning av gårdsförsäljningen till bland annat öl, druvvin och starka alkoholdrycker.

Sverige

I Sverige trädde sommaren 2025 i kraft en temporär lag om ändring av Sveriges alkohollag (*lag 2025:299*), där gårdsförsäljning möjliggjordes till exempel för tillverkare av starka alkoholdrycker, vin och öl. Gårdsförsäljningstillståndet omfattar alla alkoholdrycker, men årsproduktionsgränserna har fastställts enligt dryckesgrupp. Tillståndshavaren har rätt till gårdsförsäljning endast på ett försäljningsställe. Gårdsförsäljningen ska ske på tillverkningsstället, det vill säga hemleverans är inte möjlig vid gårdsförsäljning i Sverige.

I Sverige är det möjligt för sådana tillverkare som producerar högst 75 000 liter starka alkoholdrycker per år att sälja starka alkoholdrycker till konsumenter med

gårdsförsäljningstillstånd. I fråga om andra dryckesslag är de produktionsgränser som anges i lagen i fråga om alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller högst 10 procent alkohol högst 400 000 liter och i fråga om alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller mer än 10 procent alkohol högst 200 000 liter per år. Tillverkaren kan med ett gårdsförsäljningstillstånd sälja alla ovannämnda alkoholdrycker som den tillverkar. Tillverkaren ska dock vara juridiskt och ekonomiskt oberoende av andra tillverkare av alkoholdrycker, och får inte bedriva tillverkning på licens. I Sverige omfattar gårdsförsäljningen också vin som framställts av druvor. I fråga om tillverkare av vin krävs det dock särskilt att vinet ska tillverkas av druvor som uteslutande kommer från tillverkarens egna odlingar.

Konsumenten ska delta i ett avgiftsbelagt besöksarrangemang på tillverkningsstället innan han eller hon köper alkohol. Besöksarrangemanget ska ha ett kunskapshöjande inslag och viss varaktighet samt erbjudas till konsumenter mot betalning. I samband med besöksarrangemanget ska tillståndshavaren lämna information om alkoholens skadeverkningar. Dessutom har försäljningsvolymerna per kund för alkoholdrycker som säljs till konsumenter begränsats. Försäljningen av alkoholdrycker till varje enskild konsument vid samma besökstillfälle får inte överstiga 0,7 liter starka alkoholdrycker, tre liter vin, tre liter starköl och tre liter andra alkoholdrycker som framställts genom jäsning.

Lagändringen trädde i kraft i Sverige den 1 juni 2025 och fram till november 2025 hade 132 gårdsförsäljningstillstånd beviljats. Preliminära observationer visar att det finns stora skillnader i den regionala fördelningen av gårdsförsäljningstillstånden. Hittills har flest gårdsförsäljningstillstånd beviljats på Gotland och i Skåne. Enligt preliminära uppgifter har gårdsförsäljningen dock inte blivit en betydande försäljningskanal. Det har ännu inte gjorts några officiella utredningar om lagändringarnas konsekvenser.

7 Remissvar

7.1 Responen från remissbehandlingen

Det finskspråkiga utkastet till regeringsproposition publicerades den 19 december 2025 i den elektroniska utlåtandetjänsten och den finskspråkiga remissbehandlingen ordnades den 19 december 2025–13 februari 2026. Remisstiden var åtta veckor. I utlåtandetjänsten publicerades den 14 januari 2026 ett svenskspråkigt sammandrag av utkastet till proposition och en svenskspråkig remissbehandling ordnades den 14 januari–25 februari 2026. Den svenskspråkiga remisstiden var 6 veckor, eftersom remissbehandlingen inte inföll under semestertiden.

Utlåtanden begärdes av bland annat ministerier och myndigheter, intresseorganisationer inom näringslivet och folkhälsoorganisationer. Utlåtande kunde också ges av dem som inte fick en separat begäran om utlåtande. Det kom in 50 utlåtanden om propositionsutkastet inom utsatt tid. Utlåtande lämnades av undervisnings- och kulturministeriet, arbets- och näringsministeriet, Ålands landskapsregering, Statens ämbetsverk på Åland, Konkurrens- och konsumentverket, Barnombudsmannens byrå, Tillstånds- och tillsynsverket, Polisstyrelsen, Jämställdhetsombudsmannens byrå, Institutet för hälsa och välfärd, Arbetshälsoinstitutet, justitiekanslern i statsrådet, Helsingfors stad, Egentliga Tavastlands välfärdsområde, Mellersta Finlands välfärdsområde, Västra Nylands välfärdsområde, Egentliga Finlands välfärdsområde, Aitoon viinikellari, Alko Ab, Förebyggande rusmedelsarbete EHYT rf, Nätverket för förebyggande rusmedelsarbete (EPT-nätverket), Finlands näringsliv rf, Ensi- ja turvakotien liitto r.y., HUS-sammanslutningen, Hyvinvointiala HALI ry, Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab, Hämeen ammatti-instituutti Oy, Kasvuväylä Oy, Finsk handel rf, Konsumentförbundet rf, Kyrö Distillery Company, Landsbygdpolitikens Nätverksprojekt för nya möjligheter till arbete och företagande på landsbygden (TUUMA27-nätverket), Mannerheims Barnskyddsförbund rf,

Turism- och Restaurangförbundet rf, Mikro- och ensamföretagare rf, Njur- och leverförbundet rf, Småbryggeriförbundet rf, Finlands Dagligvaruhandel rf, Förening för Finlands Alkoholdryckhandel rf, Suomen ASH ry, Finlands Kommunförbund rf, Suomen Tislaamoliitto ry, Suomen Viskintislaajat ry, Företagarna i Finland rf, Cancerorganisationerna, Österbottens whiskysällskap rf och fem privatpersoner. Dessutom meddelade jord- och skogsbruksministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet och Utbildningsstyrelsen att de inte har något att yttra om utkastet till proposition. Dessutom lämnade Ölförbundet rf sitt utlåtande på finska den 25 februari 2026.

Utlåtandena finns i projektportalen under projektbeteckningen STM101:00/2024.

Remissinstansernas åsikter var delade. En del av myndigheterna (Tillstånds- och tillsynsverket, Institutet för hälsa och välfärd och välfärdsområdena) samt folkhälso- och barnorganisationerna motsatte sig propositionen. Dessa remissinstanser ansåg att propositionen ökar tillgången till alkohol och därmed alkoholens negativa effekter. Även om den aktuella regeringspropositionens konsekvenser för folkhälsan konstaterades vara mindre än konsekvenserna av den proposition om hemleverans, distansförsäljning och marknadsföring (RP 131/2025 rd) som är under behandling i riksdagen, ansåg remissinstanserna att propositionen bör bedömas som en del av en större helhet. Remissinstanserna kritiserade att alkoholreformerna genomförs stegvis, vilket gör det svårare att bedöma konsekvenserna. I utlåtandena uttrycktes också oro över Alkos monopolställning. Vissa myndigheter (arbets- och näringsministeriet, Ålands landskapsregering, Konkurrens- och konsumentverket, Helsingfors stad, Polisstyrelsen och Arbetshälsoinstitutet) förhöll sig neutralt eller positivt till utkastet till proposition. Dessa remissinstanser ansåg att den föreslagna ändringen medför fördelar, såsom att förutsättningarna för företagens näringsverksamhet och konkurrensen ökar samt att turistverksamheten stöds. Å andra sidan identifierades riskerna för folkhälsan i utlåtandena, men samtidigt ansågs riskerna dock vara relativt små i fråga om denna proposition. Företrädarna för näringslivet understödde i stor utsträckning propositionen, men ansåg att försäljning direkt till konsumenter bör tillåtas i större utsträckning än vad som föreslås. Företrädarna för näringslivet ansåg att propositionen stöder förutsättningarna för företagsverksamhet och samtidigt för export och att den stöder turistverksamheten. Remissinstanserna ansåg allmänt taget att det är bra att regleringen förenklas genom att definitionerna av gårdsvin och hantverksöl slopas.

Remissinstanserna lämnade flest kommentarer om den i propositionen föreslagna årliga produktionsgränsen på 100 000 liter ren alkohol för småproducenter. En stor del av myndigheterna, folkhälsoorganisationerna och Alko ansåg att den föreslagna gränsen är mycket hög och att den bör sänkas betydligt. Dessa remissinstanser ansåg i sina utlåtanden att propositionen inte gäller endast små aktörer. Till exempel Tillstånds- och tillsynsverket lyfte fram att endast cirka 10 innehavare av tillverkningsstillstånd tillverkar över 100 000 liter ren alkohol per år. Remissinstanserna jämförde produktionsgränserna med Sverige, där årsproduktionsgränserna för aktörer som bedriver gårdsförsäljning är lägre. Av myndigheterna ansåg Konkurrens- och konsumentverket och arbets- och näringsministeriet å andra sidan att ett undantag som baserar sig på årsproduktionen kan snedvrída konkurrensen och Konkurrens- och konsumentverket konstaterade att det kan vara mer motiverat att endast begränsa de mängder som säljs direkt till konsumenter. Näringslivet motsatte sig i stor utsträckning den föreslagna årsproduktionsgränsen på 100 000 liter. I utlåtandena ansågs det att årsproduktionsgränsen är konstgjord och att den utgör ett hinder för företagets tillväxt, vilket också kan hindra internationell utvidgning. I en del utlåtanden ansågs propositionen vara diskriminerande, eftersom endast några aktörer överstiger den föreslagna gränsen. I näringslivets utlåtanden ansågs det i första hand att årsproduktionsgränsen bör slopas helt, eftersom man genom att reglera gränsen för försäljning direkt till konsumenter kan begränsa företagets verksamhet i tillräcklig utsträckning. I andra hand föreslog remissinstanserna att årsproduktionsgränsen ska

höjas till 500 000 liter ren alkohol. Arbets- och näringsministeriet fäste dessutom uppmärksamhet vid att det under den fortsatta beredningen vore bra att klargöra att årsproduktionsgränsen gäller per tillverkare och inte per tillverkningstillstånd. Vid beräkningen av årsproduktionen ska således alkoholdrycker som framställts på alla tillverkningsställen och under alla tillverkningstillstånd tas i beaktande.

Remissinstanserna kommenterade också den föreslagna gränsen på 25 000 liter ren alkohol för försäljning direkt till konsumenter. En stor del av remissinstanserna ansåg det motiverat att begränsa försäljningsmängderna. Tillstånds- och tillsynsverket, Institutet för hälsa och välfärd, folkhälsoorganisationerna och Alko ansåg dock att den föreslagna gränsen för försäljning direkt till konsumenter är för hög och ansåg att gränsen bör sänkas avsevärt. Alko ansåg i sitt utlåtande att en jämförelse med den genomsnittliga årliga försäljningen i en Alkobutik (30 000 liter ren alkohol) inte ger en korrekt bild av den genomsnittliga årliga försäljningen i en Alkobutik. Enligt utlåtandet motsvarar den kalkylerade ”genomsnittliga butiken” inte den verkliga försäljningsprofilen, utan de facto kan den årliga försäljningen i en Alkobutik som till exempel finns i samma kommun som en småproducent vara betydligt lägre än det på detta sätt beräknade genomsnittet. Exempelvis i 88 % av butikerna i Södra Österbotten, 83 % av butikerna i Lappland, 47 % av butikerna i Egentliga Finland och 35 % av butikerna i Nyland är försäljningen av alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5 % och alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 8 % som framställts genom jäsnings omvandlad till ren alkohol under 30 000 liter. Alko påpekade dessutom att den genomsnittliga årliga försäljningen i en Alkobutik enligt propositionsutkastet också omfattar Alkos försäljning av drycker med en alkoholhalt på högst 5,5 % och drycker med en alkoholhalt på högst 8 % som framställts genom jäsnings, medan gränsen på 25 000 liter ren alkohol för försäljning direkt till konsumenter endast gäller drycker med en alkoholhalt på över 5,5/8 %. En stor del av företrädarna för näringslivet ansåg att en begränsning av rätten till försäljning direkt till konsumenter är motiverad eller åtminstone ett mer motiverat alternativ än en begränsning av årsproduktionen. Vissa företrädare för näringslivet föreslog dock att gränsen för försäljning direkt till konsumenter bör höjas (Kyrö Distillery Company, Företagarna i Finland rf) eller helt slopas (Turism- och Restaurangförbundet rf, Suomen Viskintislaajat ry).

Av remissinstanserna ansåg Alko, Institutet för hälsa och välfärd, EHYT rf och EPT-nätverket att slopandet av kraven på rättsligt och ekonomiskt oberoende möjliggör försäljning direkt till konsumenter också för stora aktörer. Enligt utlåtandena kan regleringen kringgås genom företagsarrangemang, till exempel så att en stor aktör via ett dotterbolag bedriver försäljning direkt till konsumenter. Alko påpekade i sitt utlåtande att tillåtande av tillverkning på licens exempelvis kan leda till att små destillerier tillverkar utländska destilleriers produkter och säljer dem på tillverkningsstället. Företrädare för näringslivet kommenterade å andra sidan den i propositionen föreslagna begränsningen enligt vilken tillverkaren får bedriva försäljning direkt till konsumenter på endast ett tillverkningsställe. Till exempel ansåg Företagarna i Finland i sitt utlåtande att begränsningen är för stel ur företagarnas synvinkel. Enligt utlåtandet beaktar den inte multilokalt företagande, säsongbetonad verksamhet eller olika verksamhetsmiljöer, såsom turistcentrum och stadsområden.

I vissa utlåtanden kommenterades definitionen av fysisk åtskillnad. Tillstånds- och tillsynsverket ansåg att kravet på fysisk åtskillnad bör preciseras. Tillstånds- och tillsynsverket konstaterade i sitt utlåtande att det i den föreslagna bestämmelsen förutsätts att tillverkningsstället ska vara fysiskt åtskilt från andra tillverkningsställen för alkoholdrycker. Det är oklart om kravet på fysisk åtskillnad kan uppfyllas i de situationer där samma tillverkare har flera tillverkningsställen och dessa tillverkningsställen samarbetar med varandra. Enligt Tillstånds- och tillsynsverkets utlåtande är det mer motiverat att förutsätta fysisk åtskillnad i förhållande till andra tillverkare av alkoholdrycker. Småbryggeriförbundet ansåg för sin del i

sitt utlåtande att kravet på fysisk åtskillnad i praktiken är regionalt orättvist och särskilt skadligt för de bryggerier och destillerier som till exempel har både en produktionsanläggning och en separat bryggerirestaurang eller besöksplats.

Vissa remissinstanser tog ställning till propositionsutkastets förslag om att detaljhandelsstället ska finnas på tillverkningsstället eller i dess omedelbara närhet. Tillstånds- och tillsynsverket ansåg i sitt utlåtande att det i vissa situationer kan vara utmanande och mångtydigt att bedöma omedelbar närhet. Konkurrens- och konsumentverket konstaterade att kravet på försäljningsställe i anslutning till tillverkningsstället kan vara oändamålsenligt för konsumenterna och producenterna. Enligt Konkurrens- och konsumentverkets utlåtande kan det i synnerhet med beaktande av det mål att främja landsbygds- och regionturismen samt turismen i allmänhet och stärka landsbygdens livskraft som nämns i utkastet till regeringsproposition vara mer motiverat att tillåta försäljning direkt till konsumenter på ett enda försäljningsställe oberoende av om försäljningsstället är beläget i omedelbar närhet av tillverkningsstället. Institutet för hälsa och välfärd och EHYT rf ansåg det däremot vara positivt att försäljningen begränsas till tillverkningsställets omedelbara närhet. Landsbygdspolitikens nätverk konstaterade i sitt utlåtande att detaljhandelsställets närhet till tillverkningsstället är beroende av verksamhetsmiljön, så det är bra att beakta att det inte fastställs exakta metergränser eller andra gränser för detaljhandelsstället.

Några remissinstanser tog ställning till propositionens förslag om att en förutsättning för rätt till försäljning direkt till konsumenter är att en typisk del av produktionen sker på tillverkningsstället. I den föreslagna bestämmelsen räknas det upp att som en typisk del av produktionen betraktas inte blandning, utspädning, filtrering eller annan motsvarande enklare behandling av alkoholdrycker. Justitiekanslern i statsrådet konstaterade i sitt utlåtande att 17 § 2 mom. innehåller en uteslutande definition av vad som inte är en ”typisk del”, men i övrigt ingår beskrivningen av en ”typisk del” närmast i motiveringen till bestämmelsen. Enligt utlåtandet av justitiekanslern i statsrådet bör det ännu övervägas om bestämmelsen behöver preciseras till denna del. Tillstånds- och tillsynsverket ansåg i sitt utlåtande att det för tydlighetens skull vore bra att till förteckningen i bestämmelsen foga också tappning av alkoholdrycker, som till exempel omfattar buteljering av drycker och tappning av drycker på burk. Suomen Viskintislaajat ry ansåg i sitt utlåtande att begränsningen av den föreslagna bestämmelsen till en typisk del av produktionen är en bra lösning för att begränsa eventuella negativa fenomen kring detaljhandeln.

En del av remissinstanserna tog också ställning till rätten till leverans av alkoholdrycker. Enligt utkastet till proposition har småproducenter av alkoholdrycker inte rätt att leverera alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 procent, utan dryckerna får säljas endast på tillverkningsstället. Tillstånds- och tillsynsverket, Alko, Institutet för hälsa och välfärd och folkhälsoorganisationerna understödde denna begränsning, eftersom de ansåg att konsekvenserna för Alkos ställning skulle vara större om försäljning genom leverans tillåts. En del företrädare för näringslivet lyfte i sina utlåtanden fram att leveransrätten bör gälla drycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 procent. Till exempel konstaterade Företagarna i Finland rf att leveransförbudet begränsar moderna försäljningskanaler och att utvecklingen av utländska aktörers distansförsäljning kan försämra konkurrenskraften för inhemska småproducenter. Dessutom framförde justitiekanslern i statsrådet i sitt utlåtande att förslagen till bestämmelser om leveransförsäljning ingår i regeringens proposition 131/2025 rd. Enligt utlåtandet av justitiekanslern i statsrådet håller helheten på att bli mångfasetterad och svåröverskådlig. Därför är det svårt att helt och hållet försäkra sig om att helheten av de gällande bestämmelserna och de bestämmelser som bereds motsvarar motiveringen till det aktuella utkastet till regeringsproposition. Enligt utlåtandet av justitiekanslern i statsrådet finns det vid den fortsatta

beredningen skäl att försäkra sig om att regleringshelheten motsvarar motiveringen till propositionen.

Tillstånds- och tillsynsverket lyfte i sitt utlåtande fram att propositionen bör kompletteras genom att det föreskrivs tydliga sanktioner för brott mot skyldigheterna enligt 17 § 2 mom. till exempel så att påföljdsavgift kan påföras för brott mot skyldigheterna. Dessutom föreslog Tillstånds- och tillsynsverket att påföljdsavgiftens maximibelopp samtidigt ska höjas för att påföljdsavgiften ska sporra tillståndshavarna att agera lagenligt.

Tillstånds- och tillsynsverket och Institutet för hälsa och välfärd lyfte i sina utlåtanden fram att försäljningen på tillverkningsställena föreslås ha mer omfattande försäljningstider än Alko. Enligt utlåtandena ökar detta tillgången och kan medföra negativa effekter. Alko ansåg i sitt utlåtande att det för Alko bör föreskrivas motsvarande detaljhandelstider som för andra aktörer med detaljhandelstillstånd. Tillstånds- och tillsynsverket och Institutet för hälsa och välfärd lyfte i sina utlåtanden också fram att propositionen möjliggör försäljning av alkoholdrycker också i städernas centrum, vilket ytterligare ökar tillgången och inte stöder propositionens mål att utveckla landsbygdsturismen.

I vissa utlåtanden togs det ställning till att propositionen saknar en bedömning av konsekvenserna för barn. Barnombudsmannens byrå ansåg det till exempel vara klandervärt att det i utkastet till proposition inte ingår bedömningar av ändringens konsekvenser för barn och att det inte ens motiveras varför det inte har gjorts någon bedömning av konsekvenserna för barn. Jämställdhetsombudsmannens byrå ansåg det däremot vara beklagligt att bedömningen av könskonsekvenserna helt har försumrats i propositionsutkastet och att det i propositionsutkastet inte heller har motiverats varför någon bedömning av könskonsekvenserna inte har gjorts. Justitiekanslern i statsrådet fäste uppmärksamhet vid att avsnittet om lagstiftningsordning i propositionen bör kompletteras med de synpunkter som framgår av utlåtandet GrUU 1/2026 rd i fråga om grundlagens 18 § om näringsfrihet och grundlagens 6 § om jämlikhet, eftersom de gäller RP 131/2025 rd och således är fånska synpunkter som också hänför sig till detta regleringssammanhang.

Statens ämbetsverk på Åland fäste uppmärksamhet vid att propositionen ökar behovet av myndighetsresurser för alkoholtillsynen. Några remissinstanser ansåg att det bör krävas att småproducenterna samarbetar med lokala aktörer inom det förebyggande rusmedelsarbetet. I vissa utlåtanden betonades dessutom behovet av att förutsätta ansvarsfull försäljning till exempel för genomförandet av åldersgränskontrollen.

I utkastet till proposition föreslogs inga ändringar i restaurangernas detaljhandelsrätt, men en del företrädare för näringslivet (Finsk Handel rf, Turism- och Restaurangförbundet rf, Finlands näringsliv, Ölförbundet rf) föreslog att också restaurangernas detaljhandelsrätt ska utvidgas.

Alko föreslog i sitt utlåtande att lagen kan vara temporär för att konsekvenserna av propositionen ska kunna följas upp. Helsingfors stad föreslog att reformens konsekvenser för företagen ska följas upp genom att man både i samband med reformen och efter lagens ikraftträdande granskar hur sådana kvantitativa begränsningar som kan inverka på företagets tillväxt fungerar.

Propositionen har ändrats utifrån remissvaren. Kravet på en typisk del av produktionen har preciserats så att inte heller tappning betraktas som en typisk del av produktionen. I övrigt har den bestämmelsen inte ändrats, utan i paragrafen finns fortsättningsvis en utslutande förteckning över vad som inte ska anses vara en typisk del av produktionen. Det skulle vara utmanande att på paragrafnivå föreskriva en uttömmande förteckning över vad som för varje

dryckesslag anses vara en typisk del av produktionen, eftersom det ständigt utvecklas fler alkoholdrycker och det skulle vara svårt att hålla lagstiftningen uppdaterad.

Propositionen har också preciserats så att fysisk åtskillnad förutsätts i förhållande till andra tillverkare av alkoholdrycker. Dessutom har propositionen kompletterats så att påföljdsavgift kan påföras för brott mot skyldigheterna enligt 17 § 2 mom.

Också motiveringen till propositionen har kompletterats. En bedömning av konsekvenserna för barn och en bedömning av könkonsekvenserna har tagits in i propositionen. Dessutom har det i propositionens konsekvensbedömning tagits in en helhetsbedömning där man utöver denna proposition också har beaktat de propositioner om ändring av alkohollagen som har lämnats tidigare under denna regeringsperiod. Dessutom har avsnittet om lagstiftningsordning kompletterats så att grundlagsutskottets utlåtande GrUU 1/2026 rd om regeringens proposition om leverans, distansförsäljning och marknadsföring av alkoholdrycker (RP 131/2025 rd) har beaktats.

På basis av remissvaren har det inte gjorts några ändringar i den föreslagna årsproduktionsgränsen, det vill säga 100 000 liter ren alkohol. Såsom konstateras i avsnitt 6.1 har man utifrån den politiska ändamålsenlighetsprövningen kommit fram till att den årsproduktionsgräns som föreslås i propositionen är bäst i balans med propositionens mål. På basis av remissvaren har det inte heller gjorts några ändringar i den föreslagna gränsen för försäljning direkt till konsumenter, det vill säga 25 000 liter ren alkohol. Motiveringen till propositionen har kompletterats så att man i jämförelsen med en Alkobotiks genomsnittliga årsförsäljning har beaktat butikernas försäljning av produkter som omfattas av monopolet. Det har inte ansetts ändamålsenligt att sänka gränsen för försäljning direkt till konsumenter, eftersom den fortfarande är lägre än den genomsnittliga årliga försäljningen i en Alkobotik (29 000 liter ren alkohol). Även om butikernas försäljning varierar mellan olika regioner, har den föreslagna gränsen för försäljning direkt till konsumenter bedömts i tillräcklig utsträckning begränsa konsekvenserna för Alkos ställning.

Utifrån remissvaren har det inte gjorts några ändringar i de övriga villkoren för aktörer som bedriver försäljning direkt till konsumenter. Det krävs inte att tillverkarna är fysiskt och rättsligt oberoende och tillverkning på licens förbjuds inte. Å andra sidan får tillverkaren sälja produkter som omfattas av monopolet på endast ett tillverkningsställe. Syftet med propositionen är att främja alkoholtillverkarnas verksamhetsförutsättningar. Ett krav på ekonomiskt och rättsligt oberoende och ett förbud mot tillverkning på licens kan i alltför hög grad begränsa de aktörer som omfattas av rätten att sälja direkt till konsumenter. I sin helhet är försäljning på tillverkningsstället förenad med många begränsningar som tryggar Alkos ställning (försäljning från endast ett tillverkningsställe, fysisk åtskillnad från andra tillståndshavare, deltagande i tillverkningen av alkoholdryckerna, årlig produktionsgräns och gräns för försäljning direkt till konsumenter). Således har det inte ansetts nödvändigt att göra ändringar utifrån remissvaren.

Utifrån remissvaren har det inte heller gjorts några ändringar i bedömningen av omedelbar närhet. Vid beredningen ansågs det inte ändamålsenligt att föreskriva till exempel exakta meteravstånd på paragrafnivå, eftersom detaljhandelsställets närhet till tillverkningsstället är beroende av verksamhetsmiljön. I lagen har man också tidigare använt definitionen av omedelbar närhet och avsikten är inte att ändra de nuvarande tolkningarna. Vid beredningen ansågs det att det är tillräckligt att termen omedelbar närhet förklaras i motiveringen i ljuset av exempel för att olika situationer genuint ska kunna beaktas i tillämpningspraxis för lagen.

Utifrån remissvaren ändrades inte bestämmelserna om leverans av alkoholdrycker. Såsom konstateras i avsnitt 6.1 är syftet med propositionen att främja verksamhetsförutsättningarna för

mindre tillverkare av alkoholdrycker och turismen till tillverkningsställena så att det inte samtidigt skapas en försäljningskanal som konkurrerar med Alkos detaljhandelsmonopol. Det viktigaste med tanke på uppnåendet av målen är att de besökare som besöker tillverkningsstället har möjlighet att om de så önskar köpa med sig tillverkarens produkter. Bestämmelser om rätten att leverera alkoholdrycker finns i 35 a § i den proposition som behandlas i riksdagen (RP 131/2025 rd). Enligt 1 mom. i paragrafen får en leverantör av alkoholdrycker ta emot samt till köparen eller någon annan mottagare överlåta alkoholdrycker som har skaffats från den inhemska detaljhandeln endast om det är fråga om alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol eller alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol. Starkare alkoholdrycker får endast levereras från alkoholbolaget eller via gränsöverskridande distansförsäljning.

7.2 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen

Rådet för bedömning av lagstiftningen ansåg i sitt utlåtande att utkastet till regeringens proposition väl uppfyller kraven i anvisningarna om konsekvensbedömning vid lagberedning. Enligt utlåtandet av rådet för bedömning av lagstiftningen ger utkastet till proposition en god uppfattning om bakgrunden till ärendet, målsättningen och de viktigaste förslagen. I utkastet till proposition har förslagets konsekvenser bedömts mångsidigt. I beskrivningen har man också använt tabeller och figurer som åskådliggör det som anförs. Enligt utlåtandet av rådet för bedömning av lagstiftningen vore det bra att precisera propositionens indirekta konsekvenser och sammantagna konsekvenser med andra propositioner som gäller detaljhandel med alkohol. Propositionsutkastet bör innehålla en noggrannare bedömning av vilka sammantagna konsekvenser som de ändringar i fråga om detaljhandel med alkohol som redan tidigare gjorts, som pågår och som nu föreslås har för det statliga alkoholbolagets ställning. Dessutom bör man i propositionen noggrannare bedöma riskerna för att det detaljhandelstillstånd som avses vara ett undantag via olika företagsarrangemang kommer att användas till exempel för dotterbolag till stora alkoholtillverkare som bedriver verksamhet på licens, varvid verksamheten inte längre är småskalig och lokal i enlighet med propositionens mål. Rådet för bedömning av lagstiftningen ansåg också att det vore bra att i propositionen bedöma den föreslagna årliga produktionsgränsens konsekvenser för konkurrensen. Rådet rekommenderade att propositionen kompletteras i enlighet med rådets utlåtande innan propositionen lämnas till riksdagen.

Utifrån bedömningen har propositionen kompletterats med en bedömning av utnyttjandet av företagsarrangemang och deras konsekvenser för konkurrensen samt en bedömning av hur ändringarna i detaljhandeln har påverkat Alkos andel av försäljningen inom den inhemska detaljhandeln.

8 Specialmotivering

3 §. Definitioner. Det föreslås att 1 mom. 14 och 15 punkten upphävs som onödiga. I det föreslagna 17 § 2 mom. föreskrivs det i fortsättningen om ett allmänt undantag från detaljhandeln som gäller småproducenter av alkoholdrycker, vilket innebär att definitionerna av gårdsvin och hantverksöl inte behövs i fortsättningen.

Också 3 mom. upphävs som onödigt i och med att definitionerna av gårdsvin och hantverksöl stryks.

17 §. Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker och förutsättningar för beviljande av sådana tillstånd. Det föreslås en språklig ändring i det inledande stycket i 1 mom. Ett kommatecken och ordet ”det” fogas till meningen. Momentets 4 punkt ändras så att ett sådant detaljhandelstillstånd som enligt punkten beviljas en tillverkare av alkoholdrycker i fortsättningen också kan beviljas

i omedelbar närhet av tillverkningsstället. Enligt den gällande lagen kan sådana detaljhandelstillstånd för innehavare av tillverkningstillstånd beviljas endast i anslutning till tillverkningsstället, men detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl enligt 17 § 2 mom. i den gällande lagen har också kunnat beviljas i omedelbar närhet av tillverkningsstället. Huruvida kravet på omedelbar närhet uppfylls ska bedömas på motsvarande sätt som hittills. Eftersom tillverkningsställena och deras omgivningar är olika, förutsätter ett lämpligt läge för ett detaljhandelsställe i förhållande till tillverkningsstället en bedömning från fall till fall. Det väsentliga är att granska butikens läge i förhållande till tillverkningsstället med avseende på vilken typ av verksamhet detaljhandelsstället i första hand finns i anslutning till eller i omedelbar närhet av. I stadsmiljö och särskilt i tätorter är begreppet omedelbar närhet normalt snävare än i landsbygdsmiljö. I stadsförhållanden kan utgångspunkten anses vara att detaljhandelsstället ska finnas i samma byggnad eller på samma gårdsområde. På landsbygden kan avståndet vara något större, förutsatt att detaljhandelsstället dock tydligt hör till samma helhet med tillverkningsstället. Om tillverkaren också själv odlar de råvaror som behövs för alkoholdrycken i anslutning till tillverkningsstället, kan detaljhandelsstället finnas bredvid odlingarna. Utgångspunkten är dock att detaljhandelsstället får finnas högst några hundra meter från tillverkningsstället.

Det föreslås att 2 mom. ändras helt. I 3 § i propositionen slopas definitionerna av gårdsvin och hantverksöl, och därför ska det i det moment som ändras inte heller i fortsättningen föreskrivas särskilt om detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl. I stället ändras bestämmelserna så att det föreskrivs om detaljhandelsrätten för lokala småproducenter till den del det är fråga om alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol.

Enligt momentet får en i 1 mom. 4 punkten avsedd innehavare av tillverkningstillstånd, vars årliga produktion av alkoholdrycker omvandlad till ren alkohol inte överstiger 100 000 liter, dessutom på tillverkningsstället sälja alkoholdrycker som tillståndshavaren framställt genom jäsning och som innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som tillståndshavaren framställt på andra sätt och som innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol så att försäljningen per kalenderår är högst 25 000 liter omvandlad till ren alkohol. En förutsättning är att en typisk del av produktionen sker på tillverkningsstället. Som en typisk del av produktionen betraktas inte tappning, blandning, utspädning, filtrering eller annan motsvarande enkel behandling av alkoholdrycker. En tillverkare av alkoholdrycker får bedriva detaljhandel med alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol på endast ett tillverkningsställe som är fysiskt åtskilt från andra tillverkare av alkoholdrycker.

I definitionerna av gårdsvin och hantverksöl i den gällande lagen finns uttömmande förteckningar över de beståndsdelar av vilka dessa alkoholdrycker får tillverkas. Detta har begränsat försäljningen av de produkter som har fått säljas på tillverkningsställena. Till exempel har gårdsvin inte fått framställas av vindruvor. I fortsättningen ska alla typer av alkoholdrycker få säljas på tillverkningsställena oberoende av deras ingredienser eller alkoholhalter. På detaljhandel på tillverkningsstället ställs dock vissa krav genom vilka det säkerställs att detaljhandeln förblir begränsad och att verksamheten inte blir en omfattande detaljhandelskanal som konkurrerar med Alkos monopol.

Detaljhandelsrätten ska vara begränsad till aktörer vars hela årliga produktion av alkoholdrycker omvandlad till ren alkohol inte överstiger 100 000 liter. Vid beräkningen av årsproduktionen beaktas de alkoholdrycker som tillverkaren har tillverkat på alla olika tillverkningsställen och

under alla olika tillverkningsstillstånd, alltså inte enbart de alkoholdrycker som innehavaren av tillverkningsstillståndet har tillverkat under tillverkningsstillståndet i fråga. Till årsproduktionen räknas de drycker som har tappats i förpackningar, det vill säga drycker som är förpackade till exempel i flaskor, burkar eller andra försäljningskärl. Till årsproduktionen räknas däremot inte alkoholdrycker som är i tillverkningskedet. Även hittills har endast färdigt förpackade alkoholdrycker beaktats i Tillstånds- och tillsynsverkets tillverkningsstatistik. Syftet med propositionen är att stödja mindre aktörer som hantverksmässigt tillverkar alkoholdrycker. Årsproduktionen definieras i ren alkohol, eftersom detta är ett jämlikt sätt att reglera produktionsvolymerna. Det är också relativt enkelt att beräkna mängden ren alkohol med hjälp av beräkningsformeln $\text{dryckens mängd (l)} \times (\text{alkoholhalt \%}/100)$. Den tillåtna maximigränsen i liter färdiga alkoholdrycker beror på hur starka alkoholdrycker tillverkaren producerar. Den valda litermängden innebär att en tillverkare som till exempel tillverkar endast alkoholdrycker med en alkoholhalt på 12 % kan tillverka cirka 833 333 liter per år, en tillverkare som endast tillverkar alkoholdrycker med en alkoholhalt på 15 % kan tillverka 666 667 liter per år och en tillverkare som endast tillverkar alkoholdrycker med en alkoholhalt på 40 % kan tillverka 250 000 liter per år. Tillverkaren kan också tillverka alkoholdrycker med olika alkoholhalter. Då ska de olika produktionsmängderna räknas ihop.

Utöver att tillverkarens årsproduktion begränsas till en viss mängd begränsas också mängden alkoholdrycker som säljs direkt till konsumenter per kalenderår i fråga om alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 volymprocent. Begränsningen av den mängd alkoholdrycker som säljs direkt till konsumenter gäller således drycker som till sin alkoholhalt omfattas av Alkos monopol. Tillverkaren får sälja alkoholdrycker som tillståndshavaren framställt och som omfattas av undantaget i fråga om detaljhandeln så att försäljningen av alkoholdrycker per kalenderår är högst 25 000 liter omvandlad till ren alkohol. Genom att fastställa en övre gräns för den mängd alkohol som får säljas säkerställs det att den mängd alkohol som säljs på tillverkningsstället förblir begränsad. Den valda litermängden, 25 000 liter ren alkohol, är mindre än den genomsnittliga årliga försäljningen i en Alkobutik. Den genomsnittliga årliga försäljningen av alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 procent i en Alkobutik är cirka 29 000 liter ren alkohol. Den största tillåtna litermängden alkoholdrycker som får säljas beror på hur starka alkoholdrycker tillverkaren säljer. Exempelvis kan tillverkaren sälja cirka 208 000 liter 12-procentiga alkoholdrycker per kalenderår, cirka 166 000 liter 15-procentiga alkoholdrycker eller cirka 62 500 liter 40-procentiga alkoholdrycker.

Enligt momentet är en förutsättning för detaljhandelsrätten att en typisk del av produktionen sker på tillverkningsstället. Som en typisk del av produktionen betraktas inte tappning, blandning, utspädning, filtrering eller annan motsvarande enkel behandling av alkoholdrycker. Genom kravet på att en typisk del av produktionen sker på tillverkningsstället förhindras osund konkurrens inom branschen. Syftet med propositionen är att stödja producenter som hantverksmässigt tillverkar alkoholdrycker. Dessa är i typiska fall kvalitetsprodukter med högre priser. Detaljhandel på tillverkningsställen har i första hand ett samband med turism och avses endast utgöra en begränsad försäljningskanal för alkoholdrycker. Tillverkningsstillstånd för alkoholdrycker kan dock fås också för enklare verksamhet, där till exempel alkoholdrycker som kommer från ett annat ställe endast tappas på flaska eller blandas på tillverkningsstället. Därför är det nödvändigt att ställa krav på produktionen på tillverkningsstället när tillverkaren har rätt att sälja alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 procent på tillverkningsstället.

I fråga om alkoholdrycker som framställs genom jäsnings är en typisk del av produktionen att jäsningsen sker på tillverkningsstället. I den gällande lagen har det också hittills i fråga om gårdsvin och hantverksöl förutsatts att jäsningsen ska ske på tillverkningsstället. I fråga om andra drycker än sådana som framställs genom jäsnings förutsätts det i regel att destilleringen av alkoholdrycken ska ske på tillverkningsstället. Detta krav gäller till exempel tillverkning av

vodka, whisky och rom. De typiska tillverkningsprocesserna för olika typer av alkoholdrycker kan skilja sig åt, och därför kan också färdigt destillerad alkohol användas för vissa typer av drycker. Till exempel i fråga om gin är det tillräckligt att den andra destilleringen (tillsats av kryddor) har utförts på tillverkningsstället. När det gäller kryddade spritdrycker (inklusive gårdslikör) är det dessutom tillräckligt att destilleringen eller macereringen sker på produktionsplatsen. Det väsentliga är alltså hur alkoholbasen har vidareförädlats. Även om man vid framställningen av gin och gårdslikör kan utnyttja en alkoholbas från annat håll, bör processen omfatta fler faser som kräver handarbete än till exempel enbart blandning av kryddor med alkoholbasen. I fråga om så kallade blanddrycker, såsom hard seltzers, förutsätts det däremot att produktionen av alkoholbasen och tillverkningen av dryckesblandningen sker på produktionsplatsen.

Till skillnad från vad som nu krävs av innehavare av detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl krävs det i fortsättningen inte att småproducenter är rättsligt och ekonomiskt oberoende. En tillverkare av alkoholdrycker får dock bedriva detaljhandel med alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 % på endast ett tillverkningsställe som är fysiskt åtskilt från andra tillverkare av alkoholdrycker. Genom att begränsa detaljhandelsrätten till ett av tillverkarens tillverkningsställen strävar man efter att försäljning direkt till konsumenter även i fortsättningen ska bedrivas på ett begränsat antal tillverkningsställen. Om aktören har flera tillverkningsställen, får aktören själv besluta på vilket tillverkningsställe den bedriver detaljhandel. Dessutom förutsätts det att tillverkningsstället är fysiskt åtskilt från andra tillverkare av alkoholdrycker. Tillverkningsstället ska således vara en klart självständig funktionell helhet och det får inte finnas flera aktörer i samma produktionslokaler. Fysisk åtskillnad förutsätts uttryckligen i förhållande till andra tillverkare av alkoholdrycker. Om samma tillverkare har två tillverkningsställen bredvid varandra, såsom en produktionsanläggning och en separat bryggerirestaurang, krävs ingen fysisk åtskillnad mellan dem. Genom de ovan nämnda begränsningarna säkerställs det att undantaget från Alkos monopol är begränsat och att försäljningen på tillverkningsställena inte utgör en omfattande detaljhandelskanal som konkurrerar med Alkos monopol. Liksom för närvarande kan tillverkare av alkoholdrycker ansöka om detaljhandelstillstånd för försäljning av alkoholdrycker som framställts genom jäsnings och innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol för alla sina tillverkningsställen.

För detaljhandel med alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 procent behöver inget separat detaljhandelstillstånd sökas, utan det ingår i tillverkarens detaljhandelstillstånd enligt 1 mom. 4 punkten, om de föreskrivna villkoren uppfylls. En tillverkare av alkoholdrycker ska enligt 8 § i den gällande lagen foga en behövlig utredning om verksamheten till tillståndsansökan. I samband med ansökan om detaljhandelstillstånd ska sökanden således meddela om sökanden också har för avsikt att bedriva försäljning av starkare alkoholdrycker och lämna behövliga utredningar om detta. Om tillverkaren tidigare har bedrivit detaljhandel med drycker med en alkoholhalt på högst 5,5/8,0 procent på tillverkningsstället, men i fortsättningen vill bedriva detaljhandel med starkare alkoholdrycker, tillämpas den gällande lagens 11 § om anmälan om förändringar. I 11 § föreskrivs det att om tillståndshavaren beslutar att väsentligt ändra karaktären eller omfattningen av sin verksamhet så att tillståndet inte längre täcker den förändrade verksamheten, ska tillståndshavaren ansöka om ändring av tillståndet innan ändringen genomförs.

Det föreslås att 3 mom. ändras så att hänvisningen till ett tillstånd som avses i 2 mom. stryks. I bestämmelsen hänvisas det i fortsättningen till ett tillstånd som avses i 1 mom. En ytterligare förutsättning för beviljande av ett sådant tillstånd är att sökanden har utarbetat en plan för egenkontroll enligt 56 §. Ändringen behövs, eftersom det i det föreslagna 2 mom. inte föreskrivs

om ett separat detaljhandelstillstånd, utan det är fråga om en utvidgad detaljhandelsrätt i anslutning till ett detaljhandelstillstånd enligt 1 mom. 4 punkten. Bestämmelser om förutsättningarna för detta finns i det föreslagna 2 mom.

71 §. Påföljdsavgift. En teknisk ändring görs i 1 mom. 7 punkten på grund av tillfogandet av en ny 8 punkt. Enligt den nya 8 punkten kan tillståndshavaren påföras en påföljdsavgift, om skyldigheterna enligt 17 § 2 mom. har försummats i detaljhandel. Brott mot dessa skyldigheter behöver vara föremål för sanktioner genom påföljdsavgift, så att man vid behov kan ingripa i verksamheten på samma sätt som i andra överträdelser som sker inom detaljhandeln. Påföljdsavgift kan påföras om tillståndshavaren bedriver detaljhandel enligt 17 § 2 mom., men dess årsproduktion av alkoholdrycker omvandlad till ren alkohol överstiger 100 000 liter. Påföljdsavgift kan även påföras om tillståndshavarens försäljning av alkoholdrycker som tillståndshavaren framställt genom jäsnings och som innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som tillståndshavaren framställt på andra sätt och som innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol omvandlad till ren alkohol överstiger 25 000 liter under ett kalenderår. Dessutom kan påföljdsavgift påföras om en typisk del av produktionen av alkoholdrycker inte sker på tillverkningsstället. Påföljdsavgift kan således påföras om alkoholdrycker till exempel endast buteljeras på tillverkningsstället. Påföljdsavgift kan ytterligare påföras om tillståndshavaren bedriver detaljhandel enligt 17 § 2 mom. på fler än ett tillverkningsställe eller om det tillverkningsställe där detaljhandel enligt 17 § 2 mom. bedrivs inte är fysiskt åtskilt från andra tillverkare av alkoholdrycker.

9 Bestämmelser på lägre nivå än lag

Statsrådets förordning om verkställigheten av alkohollagen (151/2018) och social- och hälsovårdsministeriets förordning om tillsynen över alkohollagen (158/2018), som utfärdats med stöd av alkohollagen, ska ändras så att de motsvarar de nya bestämmelserna i lagen.

10 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Det föreslås att lagen träder i kraft hösten 2026.

Till lagen fogas en övergångsbestämmelse som gäller tillverkare av hantverksöl och gårdsvin. Enligt den ska detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl efter lagens ikraftträdande anses vara detaljhandelstillstånd för innehavare av tillverkningstillstånd enligt 17 § 1 mom. 4 punkten. Tillverkare av hantverksöl och gårdsvin behöver alltså inte ansöka om ett nytt tillstånd när lagen träder i kraft, utan ett tidigare beviljat tillstånd gör det möjligt att fortsätta den tidigare verksamheten.

11 Verkställighet och uppföljning

Reformens ekonomiska konsekvenser samt sociala och hälsomässiga konsekvenser följs upp i samarbete med Institutet för hälsa och välfärd och Tillstånds- och tillsynsverket.

12 Förhållande till andra propositioner

Regeringen överlämnade en proposition om ändring av alkohollagen till riksdagen den 25 september 2025 (RP 131/2025 rd). Propositionen gäller leverans, gränsöverskridande distansförsäljning och marknadsföring av alkoholdrycker. I den propositionen föreslås ändringar i 17 och 71 § i alkohollagen, vilka också ska ändras enligt denna proposition. Detta bör beaktas vid behandlingen av denna regeringsproposition i riksdagen.

13 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

13.1 Näringsfrihet och rätt till arbete

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Näringsfrihet ingår också i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, där artikel 16 anger att näringsfriheten erkänns i enlighet med unionsrätten samt nationell lagstiftning och praxis. I artikel 15 i stadgan om de grundläggande rättigheterna tryggas rätten att utöva ett fritt valt eller accepterat yrke.

Enligt artikel 52 i stadgan om de grundläggande rättigheterna ska varje begränsning i utövandet av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter. Begränsningar får, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter. En nationell lag inom EU-rättens tillämpningsområde får inte stå i strid med bestämmelserna i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Vid lagberedningen ska således EU:s grundläggande rättigheter beaktas till den del ett ärende som det bereds nationell lagstiftning om kan anses höra till tillämpningsområdet för EU-rätten. Till exempel i mål C-198/14 *Visnapuu* prövade och tillämpade EU-domstolen uttryckligen alkohollagens bestämmelser om tillståndssystemet för detaljhandeln och Alkos ensamrätt.

Grundlagsutskottet har i sin praxis ansett att näringsfriheten är huvudregeln, men utskottet har ansett det vara godtagbart att kräva tillstånd för olika former av alkoholrelaterad näringsverksamhet bland annat för att minska de negativa hälsoeffekterna av alkoholkonsumtion och de sociala problem som följer av alkoholkonsumtion. Detsamma gäller regleringen av ensamrätten (se GrUU 48/2017 rd). Den utvidgning av rätten till försäljning direkt till konsumenter för producenter av alkoholdrycker som föreslås i propositionen anknyter till detaljhandelstillstånd som beviljas tillverkare av alkoholdrycker enligt 17 § 1 mom. 4 punkten i den gällande lagen. Detaljhandel är alltså även i fortsättningen tillståndspliktig verksamhet, även om det inte i sig är fråga om en ny tillståndstyp. Tillståndsplikten för verksamheten kan i sig anses utgöra ett undantag från huvudregeln om näringsfrihet. Lagförslaget utvidgar dock de facto näringsfriheten genom att avveckla begränsningar av alkohalnäringsverksamheten, eftersom fler tillverkare av alkoholdrycker än för närvarande enligt lagförslaget kan sälja alkoholdrycker som de framställt genom jäsnings och som innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som de framställt på andra sätt och som innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol direkt till kunder på tillverkningsstället. Den föreslagna regleringen utvidgar således å ena sidan rätten att idka näringsverksamhet och å andra sidan även rätten till arbete, eftersom den möjliggör nya försäljningskanaler för alkoholdrycker, såsom rätten för tillverkare av starka alkoholdrycker att sälja dem direkt till konsumenter. Försäljning till konsumenter på tillverkningsstället förutsätter dock detaljhandelstillstånd för att säkerställa verksamhetens ändamålsenlighet och en effektiv myndighetstillsyn. Grundlagsutskottet ansåg i sitt utlåtande om en ändring av alkohollagen GrUU 10/2024 rd att det med tanke på bedömningen av det då aktuella lagförslaget var väsentligt att det inte var fråga om en ny begränsning av näringsverksamheten, utan det var fråga om att en del av de produkter som då omfattades av alkoholbolagets ensamrätt överfördes till den tillståndspliktiga detaljhandeln. Genom förslaget minskade alltså de begränsningsbestämmelser med anknytning till alkoholrelaterad näringsverksamhet som ingriper i 18 § 1 mom. i grundlagen. Grundlagsutskottet upprepade sin ståndpunkt i sitt utlåtande om regeringens proposition RP 131/2025 rd om leverans, distansförsäljning och

marknadsföring av alkoholdrycker²² och konstaterade att det med tanke på bedömningen av det lagförslaget är centralt att det inte är fråga om en ny begränsning av näringsverksamhet, utan att förslaget de facto minskar de begränsningsbestämmelser med anknytning till alkoholrelaterad näringsverksamhet som ingriper i 18 § 1 mom. i grundlagen.

Försäljning av alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 8 % som framställts genom jäsnings- och alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5 % som framställts på andra sätt på tillverkningsställena ska på motsvarande sätt som annan detaljhandel enligt alkohollagen vara tillståndspliktig verksamhet. Med tanke på näringsfriheten är det fråga om särskild ekonomisk verksamhet, vars tillståndsplikt bör anses vara godtagbar för att skydda befolkningens hälsa och minska negativa sociala konsekvenser. En innehavare av tillverkningstillstånd för alkoholdrycker behöver detaljhandelstillstånd för att sälja alkoholdrycker som tillståndshavaren tillverkat på tillverkningsstället. Detaljhandelstillstånd ska beviljas om de förutsättningar som hänför sig till sökanden och som behövs för att bedriva verksamheten och tillsynen över den är uppfyllda. De krav som hänför sig till tillståndssökanden gäller särskilt tillförlitlighet och ekonomiska förutsättningar, som för sin del påverkar sökandens möjlighet att iakttä alkohollagens bestämmelser.

I sin utlåtandepraxis har grundlagsutskottet ansett att det om tillståndsplikt för näringsverksamhet ska föreskrivas genom lag, som ska uppfylla de allmänna kraven för en lag som inskränker en grundläggande fri- eller rättighet, till exempel att den ska vara exakt och noggrant avgränsad. När det gäller lagstiftningens innehåll har utskottet ansett det viktigt att bestämmelserna om tillståndsvillkor och tillståndets giltighet garanterar en tillräcklig förutsebarhet i myndigheternas verksamhet. Betydelsefullt i detta avseende är bland annat i vilken omfattning myndigheternas befogenheter bygger på så kallad bunden prövning eller ändamålsenlighetsprövning. Tillsynen över alkohollagens bestämmelser baserar sig på ett heltäckande tillståndssystem. Tillståndssystemet säkerställer i praktiken att näringsidkare som är verksamma inom alkoholnäringslivet kan fullgöra sina skyldigheter, att de kan nås genom tillsyn och att myndigheten effektivt kan ingripa i lagstridig verksamhet. Syftet med alkohollagen är att få konsumtionen av alkoholhaltiga ämnen att minska genom att begränsa och övervaka den anknytande näringsverksamheten i syfte att förebygga alkoholens negativa effekter för dem som konsumerar alkohol, för andra människor och för hela samhället. Den föreslagna regleringen genomför därmed även syftet med alkohollagen på ett proportionellt och effektivt sätt.

Den reglering som nu föreslås möjliggör således ett nytt sätt att idka alkoholnäringslivet och kan därför även öka antalet arbetstillfällen inom alkoholbranschen. Med andra ord minskar den föreslagna ändringen i huvudsak begränsningarna i fråga om alkoholnäringslivet jämfört med den gällande alkohollagstiftningen. Detta tryggar för sin del näringsfriheten och rätten till arbete på ett sätt som är proportionellt och uppfyller alkohollagens syfte och mål.

13.2 Jämlikhet

Lagförslaget har också betydelse för jämlikheten enligt 6 § i grundlagen. I 6 § i grundlagen uttrycks förutom ett traditionellt krav på juridisk jämlikhet även en tanke om faktisk jämställdhet. Enligt regeringens proposition om revideringen av de grundläggande fri- och rättigheterna kan medborgare eller grupper av medborgare inte godtyckligt genom lag särbehandlas vare sig positivt eller negativt. Jämlikhetsbestämmelsen förutsätter dock inte likadan behandling av alla medborgare, om inte de omständigheter som påverkar saken är lika.

---

²² GrUU 1/2026 rd.

Jämlikhetssynpunkter har betydelse vid beviljandet av förmåner och rättigheter åt medborgarna genom lag. Å andra sidan är det typiskt för lagstiftningen att den för ett visst godtagbart samhälleligt intresses skull bemöter människor olika för att främja bland annat faktisk jämställdhet. (RP 309/1993 rd, s. 46).

Utgångspunkten är att jämlikhetsbestämmelsen i grundlagen endast gäller människor. Jämlikhetsprincipen kan dock ha betydelse också vid bedömningen av lagstiftning om juridiska personer, i synnerhet när regleringen indirekt kan inverka på fysiska personers rättsliga ställning. Ju lösare denna koppling är, desto mindre blir betydelsen av denna aspekt (t.ex. GrUU 10/2024 rd, s. 3). Den nu föreslagna ändringen berör i princip juridiska personer och deras ställning. Ändringen kan ha indirekta konsekvenser för den rättsliga ställningen för fysiska personer vars näringsverksamhet baserar sig på tillverkning av alkoholdrycker.

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandep Praxis konstaterat att man vid bedömningen av bestämmelser om juridiska personer bör fästa särskild vikt vid att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning går att läsa ut ur jämlikhetsprincipen när en reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas. Men särbehandlingen får inte vara godtycklig eller skillnaderna oskäliga (t.ex. GrUU 10/2024 rd, s. 3, GrUU 11/2012 rd, s. 2, GrUU 37/2010 rd, s. 3). Vid bedömningen av bestämmelserna om juridiska personer bör man enligt grundlagsutskottet fästa särskild vikt vid jämlikhetsprincipens förhållande till lagstiftarens prövningsrätt (GrUU 1/2026 rd, s. 3). Innehavare av tillverkningstillstånd för alkoholdrycker är i regel juridiska personer, även om tillverkningstillstånd också kan beviljas en fysisk person. Grundlagsutskottet har ansett att jämlikhetsaspekten har en relativt liten betydelse i sådan reglering som till stor del gäller juridiska personer (GrUU 37/2010 rd, s. 3). Grundlagsutskottet ansåg i sitt utlåtande om regeringens proposition RP 131/2025 rd om leverans, distansförsäljning och marknadsföring av alkoholdrycker att den reglering om aktörer som bedriver gränsöverskridande distansförsäljning och inhemska detaljförsäljare som föreslogs i den propositionen inte är problematisk med avseende på 6 § i grundlagen på ett sätt som skulle påverka lagstiftningsordningen (GrUU 1/2026 rd, s. 3).

Genom propositionen görs det möjligt för en del tillverkare av alkoholdrycker att bedriva detaljhandel med sådana produkter som för närvarande endast får säljas av Alko. Andra innehavare av detaljhandelstillstånd än tillverkare av alkoholdrycker kan inte heller i fortsättningen sälja alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol. Dessutom får endast tillverkare av en viss storlek bedriva detaljhandel med alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 %. Propositionen särbehandlar således tillverkare av alkoholdrycker jämfört med andra innehavare av detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker. Dessutom särbehandlar propositionen olika stora tillverkare av alkoholdrycker. Särbehandlingen kan dock anses vara godtagbar och proportionell med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna, eftersom syftet är att skydda Alkos monopolställning och således folkhälsan. Målet med propositionen är att göra det lättare för relativt små tillverkare av alkoholdrycker att bedriva näringsverksamhet och främja resor och turism till tillverkningsställen för alkoholdrycker, såsom vingårdar och bryggerier. Detaljhandelsrätten för tillverkare av alkoholdrycker enligt det föreslagna 17 § 2 mom. är ett begränsat undantag från Alkos monopol, som inte utgör en omfattande detaljhandelskanal som konkurrerar med Alkos monopol. För att de negativa effekter som avses i 1 § ska kunna minskas har Alko, med de undantag som anges i 6 §, fortsättningsvis ensamrätt att bedriva detaljhandel med alkoholdrycker.

Detaljhandel med alkoholdrycker på tillverkningsställena avviker på många sätt från den normala detaljhandeln. Försäljningen av alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0

procent är bunden till tillverkningsställets anslutning eller omedelbara närhet. Kunderna ska alltså köpa alkoholdryckerna direkt på tillverkningsstället. De tillverkare av alkoholdrycker som omfattas av undantaget får sälja alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 procent på tillverkningsstället endast om de själva har tillverkat alkoholdrycken. Detaljhandel med produkter som omfattas av Alkos monopol får bedrivas endast under förutsättning att jäsningsen av alkoholdrycken eller någon annan typisk del av produktionen har skett på tillverkningsstället. Detaljhandelsrätten gäller då sådana aktörer som tillverkar alkoholdrycker hantverksmässigt eller annars i betydande grad deltar i tillverkningsprocessen för alkoholdryckerna. Därför gäller detaljhandelsrätten endast mindre aktörer, det vill säga tillverkare som producerar högst 100 000 liter ren alkohol per år. De alkoholdrycker som omfattas av undantaget är i regel inte billiga produkter, utan vanligen specialprodukter med högre priser. Eftersom tillverkare av alkoholdrycker endast får sälja produkter som tillverkats på tillverkningsstället, är sortimentet mycket begränsat. De kunder som köper produkter på tillverkningsställena är till stor del besökare som kommit till detaljhandelsstället på grund av turismupplevelsen. Detaljhandelsundantaget är mycket begränsat på det sätt som beskrivs ovan, och därför kommer den mängd alkohol som säljs på tillverkningsställena sannolikt också i fortsättningen att vara en mycket liten andel av den totala försäljningen av alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 procent. Genom propositionen möjliggörs bedrivande av alkoholnäring i större utsträckning än för närvarande, vilket tryggar näringsfriheten. Samtidigt främjar propositionen befolkningens hälsa i enlighet med 19 § 3 mom. i grundlagen genom att säkerställa att Alko även i fortsättningen har en monopolställning som grundar sig på skydd av folkhälsan.

På de grunder som anges ovan finns det en godtagbar grund för särbehandling och regleringen står i rätt proportion till det eftersträvade målet.

13.3 Rätt till social trygghet

Enligt 19 § 3 mom. i grundlagen ska det allmänna tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Det allmänna ska också stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt. Det allmännas skyldighet att främja befolkningens hälsa enligt 19 § 3 mom. i grundlagen hänvisar dels till social- och hälsovårdens förebyggande verksamhet, dels till utvecklingen av samhällsförhållandena inom det allmännas olika verksamhetssektorer i en riktning som allmänt främjar befolkningens hälsa.²³ Även enligt artikel 35 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna har var och en rätt till tillgång till förebyggande hälsovård och till medicinsk vård på de villkor som fastställs i nationell lagstiftning och praxis.

Även om tillgången på alkoholdrycker ökar något till följd av den ändring som föreslås i propositionen, bedöms propositionen inte påverka den totala alkoholkonsumtionen eller riskkonsumtionen av alkohol eller bruket av alkohol i berusningssyfte i Finland. Alkoholdrycker som köps på tillverkningsställena är i genomsnitt relativt dyra produkter. Försäljningen av alkoholdrycker med en alkoholhalt på över 5,5/8,0 % ska ske på tillverkningsstället och dessa produkter får inte levereras hem. Utgångspunkten är att det är fråga om produkter som kunderna köper med sig efter ett besök på tillverkningsstället. Mycket få konsumenter köper den alkohol som de i huvudsak konsumerar direkt på ett detaljhandelsställe i anslutning till ett tillverkningsställe. Dessutom är detaljhandeln på tillverkningsställena tillståndspliktig och

---

²³ Se regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av grundlagarnas stadganden om de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 76).

omfattas av samma bestämmelser som annan detaljhandel. Således ska till exempel förbud mot överlåtelse till minderåriga och berusade personer iakttas i verksamheten. Detaljhandel får bedrivas endast under begränsade klockslag, det vill säga mellan klockan 9 och 21. Målet med regleringen är att minimera de risker som verksamheten eventuellt medför.

Genom propositionen möjliggörs bedrivande av alkoholnärings i större utsträckning än enligt gällande reglering, vilket tryggar näringsfriheten. Den regleringsmodell som tillåter mer omfattande detaljhandel med alkoholdrycker än för närvarande och som föreslås i propositionen baserar sig på ett tillståndssystem där de behöriga myndigheterna kan övervaka verksamheten. Detta bidrar till att främja befolkningens hälsa i enlighet med 19 § 3 mom. i grundlagen.

13.4 Den straffrättsliga legalitetsprincipen

De viktigaste elementen i det straffrättsliga legalitetskravet finns i 8 § i grundlagen. Enligt regeringens proposition om reformen av de grundläggande rättigheterna omfattar de åtminstone kravet på definition av gärningar som straffas som brott i lag, förbudet mot retroaktiv strafflag, förbudet mot analog tillämpning av strafflag, kravet på en definition i lag på straff som följer på brott, förbudet mot att använda ett strängare straff än vad som var föreskrivet när gärningen begicks och kravet på straffrättsliga normer på lagnivå (se RP 309/1993 rd). Bestämmelsen förutsätter också att brottsrekvisiten för dessa brott med tanke på lagskiparen ska uttryckas tillräckligt noggrant i lagen. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis konstaterat att målet bör vara att de kedjor av bemyndiganden som så kallade blankettstraffbestämmelser kräver är exakt angivna och att de materiella bestämmelser som är ett villkor för straffbarhet formuleras med den exakthet som krävs av straffbestämmelser och att det av det normkomplex som bestämmelserna ingår i framgår att brott mot dem är straffbart och att det också i den bestämmelse som inbegriper själva kriminaliseringen bör finnas en saklig beskrivning av den gärning som avses bli kriminaliserad (t.ex. GrUU 63/2022 rd, s. 6 och GrUU 10/2016 rd, s. 8–9).

Bestämmelser om alkoholbrott finns i 50 a kap. i strafflagen (39/1889), och inga ändringar av bestämmelserna i strafflagen föreslås i detta sammanhang. Enligt 50 a kap. 1 § 1 mom. 3 punkten i strafflagen ska den som i strid med alkohollagen eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den säljer, förmedlar eller annars överlåter alkoholdrycker eller sprit till någon annan dömas för alkoholbrott. Straffet för alkoholbrott är böter eller fängelse i högst två år. Bestämmelser om den grova gärningsformen av alkoholbrott finns i 50 a kap. 2 § i strafflagen och bestämmelser om den lindriga gärningsformen finns i 50 a kap. 3 § i strafflagen. Uppfyllandet av rekvisiten för alkoholbrott förutsätter uppsåtlighet.

Bestämmelser om förutsättningarna för småproducenters rätt att sälja alkoholdrycker direkt till konsumenter finns i 17 § 2 mom. i lagförslaget. Brott mot dessa förutsättningar kan uppfylla rekvisiten för alkoholbrott. Straffbarhet förutsätter tydliga och noggrant avgränsade rekvisiter som uppfyller legalitetsprincipen enligt 8 § i grundlagen. Bestämmelserna om skyldigheterna för småproducenter av alkoholdrycker är tydliga och noggrant avgränsade. Enligt det föreslagna 17 § 2 mom. får en i 17 § 1 mom. 4 punkten avsedd innehavare av tillverkningstillstånd, vars årliga produktion av alkoholdrycker omvandlad till ren alkohol inte överstiger 100 000 liter, dessutom på tillverkningsstället sälja alkoholdrycker som tillståndshavaren framställt genom jäsnings och som innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som tillståndshavaren framställt på andra sätt och som innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol så att försäljningen av alkoholdrycker per kalenderår är högst 25 000 liter omvandlad till ren alkohol. En förutsättning är dessutom att en typisk del av produktionen har skett på tillverkningsstället. I paragrafen räknas upp de mest centrala produktions sätt som inte betraktas som en typisk del av produktionen. Bestämmelsen måste dock i viss mån vara flexibel,

eftersom produktionssätten för drycker utvecklas kontinuerligt och därför kan en uttömmande förteckning över dem inte tas in i lagen. Om tillståndshavaren bryter mot de ovannämnda kvantitativa begränsningarna för verksamheten i fråga om årsproduktionen eller den årliga volymen av försäljning direkt till konsumenter, kan förfarandet bli föremål för straffrättslig bedömning. Det kan till exempel vara fråga om en situation där tillståndshavarens försäljning av alkoholdrycker som omfattas av undantaget på tillverkningsstället omvandlad till ren alkohol överskrider 25 000 liter under ett kalenderår eller där tillståndshavarens årsproduktion överskrider den föreskrivna mängden. Dessutom kan verksamhetsutövarens förfarande bli föremål för straffrättslig bedömning, om denne bryter mot kravet på att en typisk del av produktionen ska ske på tillverkningsstället. En sådan situation kan till exempel uppstå om alkoholdrycker som tillverkats någon annanstans endast tappas på flaska eller blandas på tillverkningsstället.

13.5 Påföljdsavgift

Enligt den nya 71 § 1 mom. 8 punkten kan tillståndsmyndigheten ålägga tillståndshavaren att betala en påföljdsavgift, om skyldigheterna enligt 17 § 2 mom. försummas i detaljhandel. Det är fråga om skyldigheter som tillståndshavaren ska iakttä när tillståndshavaren bedriver detaljhandel enligt 17 § 2 mom. Grundlagsutskottet har av hävd ansett att påföljdsavgifter med avseende på 81 § i grundlagen varken är skatter eller avgifter, utan administrativa påföljder av sanktionskaraktär för en lagstridig gärning. Utskottet har i sak jämställt ekonomiska påföljder av straffkaraktär med straffrättsliga påföljder. I enlighet med 2 § 3 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för administrativa påföljder föreskrivas i lag, eftersom det innebär utövning av offentlig makt att påföra en sådan avgift. Utskottet har också ansett att det är fråga om betydande utövning av offentlig makt. I lagen ska det exakt och tydligt föreskrivas om grunderna för betalningsskyldigheten och avgiftens storlek, rättsskyddet för den betalningsskyldige och grunderna för verkställigheten av lagen.

Även om kravet på exakthet enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen i grundlagens 8 § inte direkt gäller administrativa påföljder kan det allmänna kravet på exakthet ändå inte åsidosättas i ett sådant sammanhang.²⁴ I lagförslaget föreskrivs det exakt och tydligt om grunderna för skyldigheten att betala påföljdsavgift. Bestämmelser om grunderna för påföljdsavgiftens storlek, tillståndshavarens rättsskydd och grunderna för verkställighet av avgiften finns i den gällande alkohollagen, och dessa bestämmelser ska tillämpas också i situationer enligt den nya 71 § 1 mom. 8 punkten.

På de grunder som anges ovan kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

---

²⁴ Se t.ex. GrUU 2/2017 rd, s. 4–5 och GrUU 43/2013 rd, s. 3.

Lag

om ändring av alkohollagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i alkohollagen (1102/2017) 3 § 1 mom. 14 och 15 punkten och 3 mom.,
ändras det inledande stycket i 17 § 1 mom., 17 § 1 mom. 4 punkten och 2 och 3 mom. och 71 § 1 mom. 7 punkten, av dem det inledande stycket i 17 § 1 mom. och 17 § 1 mom. 4 punkten sådana de lyder i lag 305/2024, samt
fogas till 71 § 1 mom. en ny 8 punkt som följer:

17 §

Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker och förutsättningar för beviljande av sådana tillstånd

Ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol gäller detaljhandel inomhus på ett enda detaljhandelsställe, och det beviljas

---

4) en innehavare av tillverkningsstillstånd i anslutning till eller i omedelbar närhet av stället där alkoholdryckerna tillverkas.

En i 1 mom. 4 punkten avsedd innehavare av tillverkningsstillstånd, vars årliga produktion av alkoholdrycker omvandlad till ren alkohol inte överstiger 100 000 liter, får dessutom på tillverkningsstället sälja alkoholdrycker som tillståndshavaren framställt genom jäsning och som innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som tillståndshavaren framställt på andra sätt och som innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol så att försäljningen per kalenderår är högst 25 000 liter omvandlad till ren alkohol. En förutsättning är att en typisk del av produktionen sker på tillverkningsstället. Som en typisk del av produktionen betraktas inte tappning, blandning, utspädning, filtrering eller annan motsvarande enkel behandling av alkoholdrycker. En tillverkare av alkoholdrycker får bedriva detaljhandel med alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol på endast ett tillverkningsställe som är fysiskt åtskilt från andra tillverkare av alkoholdrycker.

En ytterligare förutsättning för beviljande av ett tillstånd som avses i 1 mom. är att sökanden har utarbetat en plan för egenkontroll enligt 56 §.

---

71 §

Påföljdsavgift

Tillståndsmyndigheten kan ålägga tillståndshavaren eller alkoholbolaget att betala en påföljdsavgift på minst 300 och högst 1 000 euro, om

---

7) skyldigheten enligt 11 § att anmäla ändringar, skyldigheten enligt 56 § att föra bok eller skyldigheten att hålla planen för egenkontroll uppdaterad eller skyldigheten enligt 62 § 4 mom. att lämna anmälningar och upplysningar trots uppmaningar inte har iakttagits,

8) skyldigheterna enligt 17 § 2 mom. har försumrats i detaljhandel.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Den som har ett detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl enligt 17 § 2 mom. i den lag som gällde vid ikraftträdandet av denna lag anses efter ikraftträdandet av denna lag ha ett sådant detaljhandelstillstånd som avses i 17 § 1 mom. 4 punkten i denna lag.

Helsingfors den 1 april 2026

Statsminister

Petteri Orpo

Minister för social trygghet Sanni Grahn-Laasonen

Lag

om ändring av alkohollagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i alkohollagen (1102/2017) 3 § 1 mom. 14 och 15 punkten och 3 mom.,
ändras det inledande stycket i 17 § 1 mom., 17 § 1 mom. 4 punkten och 2 och 3 mom. och 71
§ 1 mom. 7 punkten, av dem det inledande stycket i 17 § 1 mom. och 17 § 1 mom. 4 punkten
sådana de lyder i lag 305/2024, samt
fogas till 71 § 1 mom. en ny 8 punkt som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

3 §

Definitioner

Definitioner

I denna lag avses med

I denna lag avses med

---

14) *gårdsvin en alkoholdryck som innehåller högst 13 volymprocent etylalkohol och har framställts enbart genom jäsning av bär, frukter eller andra växtdelar, med undantag för druvor och spannmålsprodukter, och som har tillverkats på ett sådant tillverkningsställe som i rättsligt och ekonomiskt hänseende är oberoende av andra tillverkare av alkoholdrycker, som utövar sin verksamhet i samband med jordbruk och fysiskt åtskilt från andra tillverkningsställen för alkoholdrycker, som inte tillverkar på licens och som per kalenderår producerar högst 100 000 liter alkoholdrycker,*

(upphävs)

15) *hantverksöl en alkoholdryck som innehåller högst 12 volymprocent etylalkohol och har framställts enbart genom jäsning av mältade eller omäلتade spannmålsprodukter, och där det vid tillverkningen inte har använts andra tillverkningsämnen än korn av andra växter, socker, humle och andra i jäsningen inbegripna växtdelar och kryddor, och som har tillverkats i ett sådant bryggeri som i rättsligt och ekonomiskt hänseende är oberoende av andra tillverkare av*

(upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

alkoholdrycker, som utövar sin verksamhet fysiskt åtskilt från andra tillverkare av alkoholdrycker, som inte tillverkar på licens och som per kalenderår producerar högst 500 000 liter alkoholdrycker; hantverksöl kan också vara sådan sahti som avses i kommissionens förordning (EG) nr 244/2002 om komplettering av bilagan till förordning (EG) nr 2301/97 om att införa vissa benämningar i det register över skyddade särarter som föreskrivs i rådets förordning (EEG) nr 2082/92 om särartsskydd för jordbruksprodukter och livsmedel,

Om två eller flera i 1 mom. 14 och 15 punkten avsedda tillverkare av alkoholdrycker samarbetar inom produktionen eller verksamheten, anses det inte betyda att de i rättsligt eller ekonomiskt hänseende är beroende av varandra. Som samarbete inom produktionen eller verksamheten betraktas anskaffning av råvaror och förnödenheter som behövs vid framställningen av alkoholdrycker samt förpackning, marknadsföring och distribution av alkoholdrycker. Vid tillämpningen av detta moment förutsätts det dock att den sammanlagda mängden alkoholdrycker som producerats i samarbete inte överstiger 100 000 liter i fråga om tillverkare av gårdsvin och 500 000 liter i fråga om tillverkare av hantverksöl.

(upphävs)

17 §

Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker och förutsättningar för beviljande av sådana tillstånd

Ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker som framställts genom jäsnings och innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol gäller detaljhandel inomhus på ett enda detaljhandelsställe och beviljas

17 §

Detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker och förutsättningar för beviljande av sådana tillstånd

Ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker som framställts genom jäsnings och innehåller högst 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller högst 5,5 volymprocent etylalkohol gäller detaljhandel inomhus på ett enda detaljhandelsställe, och det beviljas

Gällande lydelse

4) en innehavare av tillverkningsstillstånd i anslutning till stället där alkoholdryckerna tillverkas.

Detaljhandelstillstånd för gårdsvin och hantverksöl gäller detaljhandel inomhus på ett enda detaljhandelsställe, och det beviljas tillverkaren av alkoholdryckerna i fråga och gäller i anslutning till eller i den omedelbara närheten av det tillverkningsstället där alkoholdryckens jäsning skett och som finns i en byggnad som avses i markanvändnings- och bygglagen. På detaljhandelsstället får även alkoholdrycker som avses i 1 mom. säljas.

En ytterligare förutsättning för att ett tillstånd som avses i 1 eller 2 mom. ska beviljas är att sökanden har utarbetat en plan för egenkontroll enligt 56 §.

71 §

Påföljdsavgift

Tillståndsmyndigheten kan ålägga tillståndshavaren eller alkoholbolaget att betala en påföljdsavgift på minst 300 och högst 1 000 euro, om

7) skyldigheten enligt 11 § att anmäla ändringar, skyldigheten enligt 56 § att föra bok och hålla planen för egenkontroll uppdaterad eller skyldigheten enligt 62 § 4

Föreslagen lydelse

4) en innehavare av tillverkningsstillstånd i anslutning till eller i omedelbar närhet av stället där alkoholdryckerna tillverkas.

En i 1 mom. 4 punkten avsedd innehavare av tillverkningsstillstånd, vars årliga produktion av alkoholdrycker omvandlad till ren alkohol inte överstiger 100 000 liter, får dessutom på tillverkningsstället sälja alkoholdrycker som tillståndshavaren framställt genom jäsning och som innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som tillståndshavaren framställt på andra sätt och som innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol så att försäljningen per kalenderår är högst 25 000 liter omvandlad till ren alkohol. En förutsättning är att en typisk del av produktionen sker på tillverkningsstället. Som en typisk del av produktionen betraktas inte tappning, blandning, utspädning, filtrering eller annan motsvarande enkel behandling av alkoholdrycker. En tillverkare av alkoholdrycker får bedriva detaljhandel med alkoholdrycker som framställts genom jäsning och innehåller mer än 8,0 volymprocent etylalkohol och alkoholdrycker som framställts på andra sätt och innehåller mer än 5,5 volymprocent etylalkohol på endast ett tillverkningsställe som är fysiskt åtskilt från andra tillverkare av alkoholdrycker.

En ytterligare förutsättning för beviljande av ett tillstånd som avses i 1 mom. är att sökanden har utarbetat en plan för egenkontroll enligt 56 §.

71 §

Påföljdsavgift

Tillståndsmyndigheten kan ålägga tillståndshavaren eller alkoholbolaget att betala en påföljdsavgift på minst 300 och högst 1 000 euro, om

7) skyldigheten enligt 11 § att anmäla ändringar, skyldigheten enligt 56 § att föra bok eller skyldigheten att hålla planen för egenkontroll uppdaterad eller skyldigheten

Gällande lydelse

mom. att lämna anmälningar och
upplysningar har försummats trots
uppmaningar.

Föreslagen lydelse

enligt 62 § 4 mom. att lämna anmälningar och
upplysningar trots uppmaningar inte har
iakttagits,

8) skyldigheterna enligt 17 § 2 mom. har
försummats i detaljhandel.

Denna lag träder i kraft den 20 .

*Den som har ett detaljhandelstillstånd för
gårdsvin och hantverksöl enligt 17 § 2 mom. i
den lag som gällde vid ikraftträdandet av
denna lag anses efter ikraftträdandet av
denna lag ha ett sådant detaljhandelstillstånd
som avses i 17 § 1 mom. 4 punkten i denna lag.*